Агазет шьаҭаиркит Д.И. Гәлиа 1919 ш. февраль 27 азы

АҬСНЫ

Ареспубликатә ҳәынҭқарратә усҳәарҭа «Аҧснымедиа» *2023 ш. ноиабр 16 № 71-72(21.494)*

Аҧсны амилициа 102 шыҟәса ахыҵит

Аҧсныпресс. Абҵарамза 10 азы аԥнуҵкатәи аусҟәа русбарҭакәа русзуԥцәа рзанааҭтә ныҳәа азгәаарҭеит.

Шьыжьы инаркны аԥнуҵкатәи аусҟәа Рминистрра ашҭаҷы 1992 – 1993 шш. Аҧсны жәлар Рҵыԥнҵытәылатә еибашьраҷы иҭахаз амилициа аусзуԥцәа рбаҟа амҵан аныҳәатә цәаҳәаҟәгылара мԥаԥысит.

Аԥнуҵкатәи аусҟәа Рминистрра анапхгараҭара, аусзуԥцәа, аԥнуҵкатәи аусҟәа русбарҭакәа рветеранцәа уаҟа ашәҭ шьыҵәрақәа шьҭарҵеит.

Аминистрра ахада Роберт Киут аԥнуҵкатәи аусҟәа Рминистрра аусзуԥцәа рзанааҭтә ныҳәа рыдиныҳәалеит, акриминал аҷагылара, азинеилагарақәа ргәырҷеанҵареи ауаажәларратә шәарҭадара ашьаҟәыргылареи ирымоу аҵак ду атәы инаҵшьны иазгәеиҵеит.

«Иахьа ҳара аҧсуа милициа аҧҵара 102 шыҟәса ахыҵра азгәаҳҵоит. Аҧснытәи амилициа есымша азакәани азинеиҷкааареи рыхьчараҷы игылан. Иахьагьы шәара азинеиҷкааареи атәыла ауааԥсыра ршәарҭадареи ралыршаразы аус жәуеит. Шәара зегьы шәнапы иануп ҳажәлари ҳаԥсадгьыли ԥхьаҟатәи рԥеиԥш. Ари имариам аамҭазы шәара гәык-ԥсыкала, ламысцкьала, хамеигӡарак ҟамҵакәа шәзанааҭтә уалԥшьа анагӡара шәаҷуп», - иҳәеит атәыла аԥнуҵкатәи аусҟәа рминистр Роберт Киут. Аминистр амилициа аусзуԥцәа зегьы ирзеиҭьаишьеит агәабзиара, аманшәалара, анаԥстәи русураҷы ақәҷиарақәа. Анаԥс имԥаԥысит амилициа аусбарҭакәа абжьаратәи аиҳабыратәи анапхгараҭаратә еилазаара изаамҭанытәу иҵыдоу ахьӡкәа ранашьара иазку аныҳәатә церемониа.

«Амилициа аполковник» ҳәа ахьӡ ранашьахеит Реналд Ҵолариа, Денис Аиба, Арсен Биԥьев. «Амилициа аподполковник» ҳәа ахьӡ – Ренат Аԥьиеви Денис Гәырҵкаиеи. «Амилициа амаиор» ҳәа ахьӡ – Даур Какаҷиа, Едуард Овчинников, Адамыр Аргәын.

Иара убри аҩны атәыла аԥнуҵкатәи аусҟәа Рминистрра аусзуԥцәа, аминистр, амилициа аинрал-маиор Роберт Киут дрыцны Аҟәа ақалаҟь Ахьӡ-Аԥша апарк аҷы Аԥьыԥьтәылатә еибашьра аан иҭахаз аибашьцәа Рмемориал амҵан ашәҭ шьыҵәрақәа шьҭарҵеит.

Амилициа Амш азгәаҭара иазкыз аныҳәатә усԥԥаԥгатә зхы алазырхәыз Аҳәынҭқарра Ахада Ихаҭыԥуаԥ Бадра Гәынба Аҳәынҭқарра Ахада амилициа аусзуԥцәеи аветеранцәеи рзанааҭтә ныҳәа инамаданы иааишьҭыз адныҳәаларатә цҳамҭа даԥхьеит.

«Шәара шәусура ҭакԥхыҟәрала азнеиреи шәыгәаҕьреи рзы ҳаҭыр ду шәыҟәуп», - иазгәаҭоуп адныҳәаларатә цҳамҭаҷы.

«Ҷыдала иҭабуп ҳәа расҳәоит аԥнуҵкатәи аусҟәа русбарҭакәа рветеранцәа амилициа аҷиареи ашьаҟәгылареи рҟны хәы змаӡам рлагалазы. Шәара шәԥышәеи шәдырреи акырӡа аҵанакуеит аԥнуҵкатәи аусҟәа Рминистрра абиԥара ҷа рзы», – иарбоуп адныҳәалараҷы.

«Ари амш аҩны ҳара иаҳгәалаҳаршәоит 1992-1993шш. рзы Аҧсны Аҵьыԥьтәылатә еибашьраҷы Аҧсадгьыл ахьчара зхы ақәызҵаз амилициа аусзуцәа. Аԥнуҵкатәи аусҟәа рминистрра 300-ԥык инарзынаԥшуа аусзуԥцәа аибашьра иалахәын, урҭ рахьтә иҭахеит 41-ԥык, Аҧсадгьыл ахьчаразы иаадырԥшыз афырхаҵареи, агәаҕьреи, рмаҵзура ламысцкьала анагӡареи рзы 132- ԥык амилициа аусзуԥцәа ирейҳау аҳәынҭқарратә ҳамҭа иаԥсахеит, урҭ рахьтә 25-ԥык - Аҧсны Афырхацәа ҳәа ахьӡ рыхҵоуп.

Агәра згоит аҧхьаҟагьы шәдырреи шәымч-шәылшеи ауаажәларратә еиҷкаара ишадышәҵо, хҭәылауаа ринтересҟәеи рҭынчреи рыхьчара ишырзышәкуа.

Иҭабуп ҳәа шәасҳәоит шәусуразы, шәгәымшәаразы, Аҧсны Аҳәынҭқарра аматҵ ахьазыжәуа.

Ишәзааигәоуи шәареи агәабзиареи, аҭынчреи, аихьӡарақәеи шәзеиҭьасшьоит!»

Аслан Бжьаниеи Рашид Нургалиеви реиԥылара

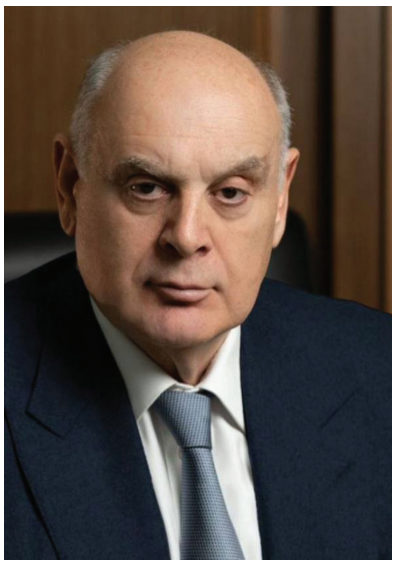

Аҧсны Аҳәынҭқарра Ахада Аслан Бжьаниеи Урыстәылатәи Афедерациа ашәарҭадара Ахеилак Амаӡаныҟәгаԥ ихаҭыԥуаԥ Рашид Нургалиеви реиԥылара Аслан Бжьаниа усуратә ныҟәарала Москваҟа ицара инҵагӡаны имԥаԥысит, адыра ҟанаҵоит атәыла Ахада ипресс-маҵзура.

Аганҟәа ашәарҭадара аусхкаҷы аусеицура азҵаарақәа ирылацәажәеит. Аслан Бжьаниеи Рашид Нургалиеви иара убас иалацәажәеит аенергетика аусхк аганахьала аусеицура азҵаарагьы.

Аиԥылара иара убасгьы далахәын Аҧсны Аԥыза-министр Алеԥсандр Анԥәаб.

Лыхнашҵан аныҳәа ду

«Лыхнашҵа» аныҳәа амԥаԥгара Гәдоуҵа араион зегьы азы акырӡа зӷазкуа уаажәларратә хҭысуп. Убри аҟнытә ари аус аиҷкаара рхы аладырхәроуп ақыҵақәеи, ашколқәеи, ааглыхратә наплакқәеи, аспорти, аҟазаратәи усҳәарҭақәа зегьы рнапхгаԥцәеи рактиви, лымкаалагьы аинтеллигенциа рхаҵарнакцәа...

Иура Гәдиса-иԥа Аргәын «Лыхнашҵа», 1983 ш.

Ашҵа зегьы иҵыԥуан «Лыхшашҵа» зыхьӡыз араион дырраҵара.

Лыхнашҵа – ажәа иԥшьоу ажәоуп аҧсуаа зегьы рзы. Уаҟа ажәлар рҵоурых ргәаладыршәон, ажәытә-аҷатә иалацәажәон. Аҵыхәтәантәи, ашәышыҟәса аҧсуаа рҵоурых адаҟьаҟәа ирнырҵеит Лыхнашҵаҷы имԥаԥысуаз аҵоурых хҭыс дуқәа. Убарҭ ирейуоуп 1866 шыҟәсазы аҧсуа жәлар бԥьар шьҭыхлатәи рыҟәгылара. Аҵоурыхтә ӡыблара зҩеазымҵаз,

Лыхнашҵа ижәытәӡоу, иссирӡоу, еснагь иҷоу, ҳаԥсадгьыл агәеисырҵа, агәацаԥха! Аҧсуа дзырҷыхо, дзырхәыцуа, аҵоурых ӡыблара далызхуа, дхьазырԥшуа, ашҵа-ԥшӡа! Иԥьыԥьыз, иԥсадгьылыз, ишьа зҟәыршу!

Аныҳәа «Лыхнашҵа» 12.11.2023 ш. имԥаԥысуан. Шьыжьнаҵы ашҵа ахаҵаратәи агәырҕаратәи ашәакәа ҭыԥуан. Араион аҟны иҟоу ақыҵақәа ԥажәа зегьы алахәын. Иҟәԥоз аҧсуа жәлар еснагь, иарбан аамҭазаалак ирейзарҵан Лыхнашҵа. Ари ақыҵа ду аҷоуп ааӡара ахьиоуз, зыԥсҭазааареи зырҷиамҵақәеи аҧсуа жәлар рҵоурых иадызхәалаз Ґьаргь Чачба.

Ҳаԥсадгьыл иахнагаз агәаҟрақәа зегьы ирейҳауп амҳаԥьырра, зыкьԥыла рыԥсадгьыл ааныжьны, ихырҵәаны атәым дгьыл ахь иӡхырҵеит.

(Алгарҭа 3-тәи ад.)

Афедерациа ахантәаԥыс далхуп

Аҧсны Ахада Аслан Бжьаниа Левант Атрышба идиныҳәалеит Ґырқәтәылан Аҧсуа культуратә центрқәа Рфедерациа ахантәаԥыс дахьалырхыз.

«Шәара Аҧсуа культуратә центрқәа Рфедерациа ахантәаԥыс шәахьалырхыз даара ииашоу ӡбамҵоуп. Шәнапы ианырҷеит абри афедерациа анапхгаԥы акырӡа зӷазкуа, аҵакԥхыҟәра зцу иуалԥшьақәа рынагӡара», – иазгәаҵоуп адныҳәалараҷы.

Аҳәынҭқарра Ахада агәра ганы дшыҟоу иҳәеит, Аҧсуа федерациа анапхгаԥ ҷыц идырреи иԥышәеи шацхрааua Ґырқәтәыла аҧсуа диаспореи аҵоурыхтә Ҧсадгьыли реимадарақәа иҷегьы рырҕәҕәара.

Аслан Бжьаниа Атрышба изеиҭьаишьеит агәабзиара ҕәҕәа, аманшәалара, аусураҷы ақәҷиарақәа.

Абҵарамза 12 рзы Ґырқәтәыла, Измиҵ ақалаҟь аҷы Аҧсуа культуратә хеидкылақәа Рфедерациа VIII аизара ду мԥаԥысит. Аусмԥаԥгатә рхы аладырхәит Аҧсны Жәлар Реизара-Апарламент аделегациа. Уи аилазааараҷы иҟоуп акультуреи, аҷари, аспорти рзҵаарақәа рзы апарламенттә Еилакы ахантәаԥы Венори Бебиа, асоциалтә политика,аԥьа, агәабзиарахьчара, адемографиеи, аибашьра аветеранцәеи, аинвалидцәеи русҟәа рзы Аилак ахантәаԥы ихаҭыԥуаԥ Баҭал Ԥьопуа, аҳәынҭқарра-зинтә политика азы Аилак алахәыла Инар Гыцба, – адырра ҟанаҵоит Аҧсны Жәлар Реизара апресс-маҵзура.

Аизара ду аделегатцәа Афедерациа аусуразы аҳасабрба иазыӡырԥит, анаԥс ахантәаԥы ҷыц далырхит.

Афедерациа ахантәаԥы иҭыԥ ахь иара убас иҟәгылан Ҳасан Чычбеи Ерԥьаи Ԥачкориеи ркандидатураҟәагьы.

Ґырқәтәыла еиҷкааy Аҧсуа культуратә хеидкылақәа Рфедерациа ахантәаԥыс далхуп Левант Атрышба.

Аизара аҟны ахада иалхра анаԥсгьы, Афедерациа ахеилак аилазаара ҷыц шьақәыргылан.

Лыхнашҭан аныҳәа ду

(Алгаҭа)

Уи зегьы ҭцааны иҽит Лыхны ииз, адунеи иадыруа апрофессор Ғьарғь Зиҳариа. Абраҟоуп Ҷнагә хәыҷы рапхьаҵа ишьаҿа ахьеихигаз. Лыхноуп уи иқьҭа. Лхаа роуп уи иҿәлар, Лыхнашҭоуп уи

иҭоурых. Нестор Лакоба диижьҭеи сынтәа 130 ш. ҵит. Уи Аҧсны инартбааны иазгәаҭан.

1936-1940-тәи ашыҟаскәа раан аҟыҭақәа зегьы реиҳа 200-ѳык инарзынаҧшуа Лхаа аҵх лашьца иналаз ицеит. Урҭ харада-ахара рыдҭан. Ирейьҭаз, зыпсадгыл азы згәы былуаз, аҵара змаз, Аҧсны аиҿьтәразы зҵьабаа дууз... Иара убас рфырхаҵарақәа 1941-1945 ш. раан иаадырҧшит.

Аҧсны иарбан аамҭазаалакгы имоаҧысуаз аполитикатә еибарххарақәа раан аря аҵҳа-ҧшьа ҭәын, аҧсуаа ашәкәақәа рыѳуан. Рнапқәа аҵаѳны еиуеиҧшым Асовет Еидгыла аструктурақәа рахь ирышьтуан. Аха акгы алымҭуашаа анырбалак, Лыхнашҭа еизон. 70 ш. еиҳаны изхыҭуаз Асовет Еидгыла аамҭазы, аҧсуаа ргәалақәа адуneи иаҳаразы ианеизаз ашыҟәсқәа ireиуоуп: 1947, 1957, 1978, 1988, 1989 шыҟәсқәа...

Аҧсуа жәлар ҩтоурых аҿы аҧиҳ дуззҳа ааныркылоит Лыхны ииз, Лыхны инхоз Шьаҟрылаа-арккаѳцәа, ҵааҵаала иҵарауааз. Еицырдыруа аҵарауаѳ, аҧсуа жәлар рус, иарбан аамҭазаалак жәѳахырла, ғәыла, ҵарадыррала иаҵагылаз, аҵарауаѳ Ҭамара Платон-иҧха лаби Шьаҟрыл Константин, Шьаҟрылаа ирхьыҵызгьы даргьы рлагала дуззоуп, рцьабаа рацәоуп, Аҧсны аҭоурых аҿы.

Аҧсуа жәлар рҵыза Ду, адунеи зегьы ҳәырдырыз, Владислав Ғригори-иҧа Арҳынба рапхьа днаргыланы, Ҳаҧсадгыл Аҧсны еиқәдырхеит. Ҳҭаыла ашәарҭа иаҵгаҭыла ѧеныҵәкьа инаркны аибашьратә хсаала, Лхаа рҵеицәа рышьҭа анырҵеит. Урҭ рахьтә ҳаҧсадгыл рхы ақәырҵеит 102-ѳык. Ари ашҭа ду аҟны, ҧсра зҳәым, аиҿсадгыл еиқәзырхаз ирызку абаҟа гылоуп.

Лыхнашҭоуп анышә дахьамадоу, аибашьраҿы злагала дуу, Аиааира аагара абара иахьымҳаз, Аҧсны Аҿырхаҵа Мушьни Хәарцкьиа. Ароуп, Аҧсны аибашьра ианаҿыз, 1992 ш. жьҭаарамза бжьба рзы Аҧсуа-абаза аконгресс ахьымҿаҧгаз. Ҳаҧсуа ҭоурых адаҟьақәа ҭәуп Лыхни Лхааи рфырхаҵәа рыла...

Уахь ҳаҭаҧламлакаан ҳәазаатҭылоит аныҳәа «Лыхнашҭа». Уи рапхьаҵә еиҿызкааз аҵарауаѳ, апатриот Ду Иура Ғәдиса-иҧа Аргәын ҳабла даахгылоит. Ииѳыз асҵенария «Лыхнашта» ахьҳын. Усҟантәи аамҭазы (Аҧсны аибашьра ҚалаанҳӘ) Аҧсны араионкәа рхаҭарнакцәа зегьы алахәын. Урҭ ҩказара ддырбон, араион иадныҳаалон.

Аныҳәа «Лыхнашта» ныҳәа духеит, Аҧсны зегьы ианыҳәан усҟантәи аамҭазы. Уаҟа иалкаахаз асценахь ихәныргон. Ирыдырныҳәалон, агәалашәарата ҳамҭақәа рыҭон. Ари аныҳәаҿы аштқәа еиҿыркаауаз аҟны ажәлар рынхашьа, рынҵышьа, рысасдкылашьа, рнапҟазара, рфольклор, Лыхнашҭазы итрадициан аҿыбҵаҟазаҵәа рыхәмарракәа, аҧсуа поетцәа ражәеинраалақәа рыҭоурых, араионкәа рҟынтә ажәаҳәацәа рырцәаѳжәара, асатиратә лафтә хәмарракәа, сахьаркыла ажәеинраалақәа рыҧхьара, амузыкатә инструментқәа раҳҳәара... Аспорт еицлабрақәа рҟны ихымпадатәын: алабашьаршәара, алабаҟәырс, ахахәрпара, аҵәыргыла ахыпара, лабала ахара апара, бгаргьахьы аиқәпара, ашьаҟа ахалара, аҵәкьара аихсра, аимҵакьара, аҿыбҵаҟазара, аҿырхәмарра, абазшьтыхра, аимҵахара (аҵәкьара аихсра), апхәыс ҿыжәлара, ахәаҟьара, аҵәеигаыдцеи аҵарчеии, аҿырҿра... Хыхь еиқәпхьаҵәу асценариа автор Иура Ғәдиса-иҧа иахҵәыҵуа ialаигалаз, абипарала инеимда-ааимдо иагаз еиуеиҧшым аиқәырхареи аҿар дырбареи акырҳа аҵанакуеит хәа иҧхьаҳон. Иҟаз ахәмарракәа зегьы алеигалеит. Урҭ зныкала зегьы мҿапҭашьа замамыз азгәеиҭон. Есышыкәса хпа-ҧшьба алагалазҵгьы хымпада аҿар ибзианы ирыдыркылон, реагьаладырхәуан...

Аҧсны Аҵыныҵтәылатә еибашьра анеилга ашьҭахь, асценариа автор Иура Ғәдиса-иҧа иҧсы ахьынҳәҭаз илапш ахьн. Иахьатәи аныҳәа «Лыхнашта» аформақәа аҧсахит.

Аныҳәа «Лыхнашта» амҿаҧгара араион акультура аҟәшеи аспорт аҟәшеи ирыдын. Урҭ еиқәдыршәоз апрограмма араионаҿы иаҧхьон, ишьақәдыргәәон. Ихьыкәы хадан ари аныҳәаҿы, иҳуа иалагаз аҵасҟәа, ахәмарракәа ажәлар дырбара, рҭаалашәара. Убаҭ ируакын аҭаҵаагара. Аҭыпҳа аҿы дақәыртәаны аҭаҵаагара ашәа хәо, ажәлар дрыгәҭылакны ашҭа дҭаргалон. Уи аҿы лақәтәашьа уҳәа ажәлар ссиршәа ибаны изхәаҧшуаз ируакын.

Араионқәа рҿы еиҿкааз ахаҧшьгаратә коллективқәеи ансамблькәеи аныкәгылалак ашьҭахь зегьы ачеиҵыыкахь инарыпхьон. Аибабара, аилибакаара, аиганыыҳра, апхарра рыбжьалон. Уи иаҵанакуаз рацәан. Иура Ғәдиса-иҧа исценариаҿы аҭыҧ ҭәҭәа ааннакылон ахшара рацәа змаз ҳәаҵаарақәа. Уахь иаҵанакуан жәаѳык инареиҳаны измаз. Уҩ досу ркыҭа апаҵхақәа рҟны иҟан. Уаҟа еиҿкааз ацәыргакәҵа аҳыргареи асасцәа иаҵааузу рымаҵ ауреи рҿы ицхыраауан. Акыҵа аиҳабы иҵааз исасцәа иҿырҧшыгоу аҵааҵаара ду зааҳо ани аби дирдыруан... Ацәыргакәҵақәа еиҿызкааузу аклубқәа реиҳабаҵәа ракәын.

Аныҳәа «Лыхнашта» иахьатәи итрадициаз аҧсуа ҵацхқәа аамҭа иакәшәо абаннеркәа рыла, иманшәалаз аѳн хәычқәа ҚаҵӘан. Ашәеи акәашареи аҳра руан асценаҿы. Иргылаз «аѳнқәа» рҟынтә аччабжьи акәашареи ирыцызҳ амузыка абжьы гон. Аныҳәа «Лыхнашта» амҿаҧгаразы Ғәдоуҭа араион Администрация Ахада ихаҭыпуаѳ Иури Таҷ-иҧа Кәарацхьелиа иазгәеиҭеит: «Ажәлар ҿаанбзиала шәнеиааит! Иахьа 20 ҟыҭа алахәуп. Урҭ рахьтә аермаҵаа рҟыҭақәа: Агараки, Мҵара, Ҵсырҳха, Приморск, урҭгьы изларылшоз ала аҵәыргакәҵагьы Ҟартцеит. Аҧсуаа зегьы рашҭақәа рҟны аҭоурых иадхәаалоу еиуеиҧшым амаругақәа рыла аҵәыргакәҵа еиҿыркааит. Штаҵыпхьаҵәа досу рҟазара аадырҧшуеит. Аҟыҵақәа инарымаданы аҟалакь Афон-Ҟыц дааразә реазыҵатаны ииаait».

Аныҳәа «Лыхнашта» аҧсуа ҵаҵыҳәа ҿыцқәа рыкәашаратә коллективтә ыҟәпраа иҟәашон. «Абазаштә» ҳәа аҳәаҧшцәа рызҿыртуан, рнапҟәа рзеиныркьон.

Аныҳәа «Лыхнашта» Аҧсны зегьы ианыҳәан, уи ишаныҳәаз иаанхоит. Агәра аагоит, уи наknaҟ аҳәааакәа шартбаауа, ҿашеиҭнахуа. Ҳашьцәа зыпсадгыл ахь ихынҳәыз раапхьареи ралархәреи шынагзахо.

«Лыхнашта» ҳхәыцрақәа ирылоу, шеи-шыҟәсылеи аҧсуа ибжьы ыҟәыѳлааит! Иахьгылоу ашьхақәа рымч амчзааит иқәыѳуа аҧсуа ибжьы. Уара уныхәаҧхьыз ицзааит угәтыхақәа ашәышыҟәсақәа рнаѳс иираны иҟоу аҵеигьы.

Иура Ғәдиса-иҧа Аргәын иажәақәа абас иҟан! «...Аҟьабзқәа иҳамоу, ажәҵыс аҭра аныҟаназ цыра-цырала ишеизнаго еиҧш, хәҭа-хәҭала зегьы еидгыланы, ирҧшҳаны, ирхааны аныҳәа амҿаҧгара анилшалак ауп аҵакгьы ауаѳы дархәыцыртә, иҵьеишьартә, ирәы тнагартә ианыҟало. Ари аус иазнеитәуп рҿиарала, мццакрада, цкьа иазхәыцны».

– Ҿаанбзиала аныҳәа «Лыхнашта» иалахәыз зегьы – иҳәеит араион Ахада ихаҭыпуаѳ Валерии Расим-иҧа Аѳзба, – ғәалаҟаазарала, иарбан усзаалак шәнапы злашәкуа акны аихьҳарақәа шәымазааит. Ҳцасқәа, ҳкьабзқәа абиҧарала иааго апеиҧш аиуааит. Иахьа аҵәыргакәҵақәа еиҿкаау акны ауардын инаркны аусуга маругақәа, анаплыхқәа, ажьи инапала иҟаицоз аматәаркәа уҳәа ирацәоуп ҿааныбзиала Аҧсны иқәынхо ажәлар зегьы.

Аныҳәа «Лыхнашта» акны аконцерт мҿапҭан. Иалахәын ашәаҳәарата ансамблькәа: «Рита» (асахьаркыратә напхгаѳы Чамагәуа Нора), «Ахьышьтра» (анапхгаѳы Ғәынба Есма, Џьениа Саида), акәашаратә ансамблькәа «Адац» (анапхгаѳы Дбар Руслан), «Аурашьа» (анапхгаѳы Ҭаниа Валера) Лыхнытәи абжьаратә школ аҵаѳцәа рыла еиҿкааз ансамбль, (асахьаркыратә напхгаѳы Амина Џаеиба). Аестрадатә шәаҳәаѳы Мадина Кәарацхьелиа лыбжьы пшъа ала аныҳәа анҵәамтахь инаскьалгон. Ажәлар напеинкьара ирыдыркылон.

Лыхнашҭа имѳапҭаз аныҳәа иалахәын: Аҧсны Жәлар Реизара Аиҳабы Лаша Ашәба, Аҧсны Аҧыза-министр Алеҟсандр Анкәаб, иара убас аинтеллигенциа рхаҭарнакцәа, ауаажәларра.

Лыхнашта ахы-аҵыхәа ашәаҳәаацәеи акәашацәеи рмузыкеи рнапеинкьабжьи гон. Ҿаанбзиала ажәлар зегьы! Аҭынчра аҟәыцны, ирацәоуп ҿааныбзиала Аҧсны иқәынхо ажәлар зегьы.

Аныҳәа «Лыхнашта» аконцерт мҿапҭан. Иалахәын ашәаҳәарата ансамблькәа: «Рита» (асахьаркыратә напхгаѳы Чамагәуа Нора), «Ахьышьтра» (анапхгаѳы Ғәынба Есма, Џьениа Саида), акәашаратә ансамблькәа «Адац» (анапхгаѳы Дбар Руслан), «Аурашьа» (анапхгаѳы Ҭаниа Валера) Лыхнытәи абжьаратә школ аҵаѳцәа рыла еиҿкааз ансамбль, (асахьаркыратә напхгаѳы Амина Џаеиба). Аестрадатә шәаҳәаѳы Мадина Кәарацхьелиа лыбжьы пшъа ала аныҳәа анҵәамтахь инаскьалгон. Ажәлар напеинкьара ирыдыркылон.

Лыхнашта имѳапҭаз аныҳәа иалахәын: Аҧсны Жәлар Реизара Аиҳабы Лаша Ашәба, Аҧсны Аҧыза-министр Алеҟсандр Анкәаб, иара убас аинтеллигенциа рхаҭарнакцәа, ауаажәларра.

Лыхнашта ахы-аҵыхәа ашәаҳәаацәеи акәашацәеи рмузыкеи рнапеинкьабжьи гон. Ҿаанбзиала ажәлар зегьы! Аҭынчра аҟәыцны, ирацәоуп ҿааныбзиала Аҧсны иқәынхо ажәлар зегьы.

Шьардаамҭа Аҧсны!

Ғуҕуа ҨЫКЫРБА

Таҷ Ғыцба диижьҭеи 90 шыҟәса аҿра иазкны

Ааҧсара ззымдыруаз аҵарауаѳ нага

Ааҧсарак ззымдыруаз еицырдыруа аҵарауаѳ, Аҧсныҭан ашьхақәеи Нхыҵҭәан ашьхақәеи рхи-рҵыхәеи дырхысны иҭызҵаазӘ Таҷ Ғыцба диит абҵарамза 20, 1933 шыҟәсазы Ғәдоуҭа араион Џьырхәа ақьҭан анхаѳнага иҵаацәарақәеы.

Иқьҭа ґаакьаҿы ихарҵааам ашкол даналга, 1952 шыҟәсазы арраматҵурахьы иҧхьеит, иагьихигеит СССР Арбҵьар мчқәа рыхәҵақәак Ґерманиеи Польшеи иҟаз рҟны. Дхынҳәны данаа, 1957 шыҟәсазы далгоит Дәрыҧшьтәи абжьаратә школ. Иара убри ашыҟәс азы дҵалоит Аҟәатәи арҵаѳратә институт афилологиатә факультет, ҟәҿиарала далгоит 1962 шыҟәсазы.

Таҷ Ғыцба иҵара иадбаланы аус иуан жәлар рашәахәареи рыкәашареи Аҧсныҭан рхәыҵҵарратә ансамбль аҟны. Иара убри аамҭазы аҵарагьы иҵон Аҟәатәи амузыкатә ҵараиурҭәеы (ф)ышыҟәса аҵара аниҵа ашьҭахь иианижьит, еиуеиҧшым аҵагылазаашьақәа ирыхьҳаны). 1962-1963 шыҟәсҟәа рзы Аҟәатәи акультура-ҵаралашаратә ҵараиурҭа акны аус иуан рҵаѳыс. Уи ашьҭахь аусура диасуеит рапҳьа методистс, нас аекскурсиақәеи аныкәарақәеи Аҟәатәи рбиуро адиректор ихаҭыҧуаѳс. Аиа аҭыҧ аҿы аус иуанатцы Т. Ғыцба иазыкаҵаны аусурахьы ирыдыркылеит 30-ѳык инареиҳаны аекскурсиа амѳаҧгаѳцәа. Иара убас жәаба инареиҳаны Аҧсны еиуеиҧшым аекскурсиаҭа цагамѳақәа шьақәиргылеит. 1968 шыҟәсазы иҭижьит аныкәаѳцәа рзы ицхыраара дуҳаз амѳаҟаҵагара шәкәы «Аҟәа-Рица» зыхьҳу. Ари ашәкәаҿы хшыѳзышьтра рзиуеит Аҧсны аҭоурых зхәаау еиуеиҧшым ажәабжьқәеи аҭыҧхьыҵқәеи.

1971 шыҟәсазы инаркны 1974 шыҟәсаҵәа Т. Ғыцба аус иуан Д.И. Ґалиа Иѳны-музеи аҟны адиректор ихаҭыҧуаѳс. Ари аамҭа иалаҵәаны еизигеит 2. 000 инареиҳаны аҧсуа шәкәыѳцәа ирыдҳәалоу, ҭоурыхи, рыҧсҭазааареи зхәо алитературатә документқәеи аґәалашәарақәеи.

1974 шыҟәса инаркны иҧсҭазаара аҵыхәтәантәи амшқәа рҿыҵәа аус иуан Аҧсуа хәыҵҵарратә музеи аҟны адиректор ихаҭыҧуаѳс, аҵҳаарадырра аҟәша аганахь ала. Есымшатәи иусура анаѳсан, Таҷ Шьаабан-иҧа аус ҟәҟәа мѳапҭигеит Нхыҵ-Кавказ, ашәуаа рынхәрҭақәа рҿы амузеи аекспонатқәа реизаразы, убасгьы акыр аҵьабаа ибеит Аҿарәтәылан икоу аҧсуаа рыѳнуҵқа аизаратә усурақәа рымѳапҭарақәы. Е. Аҵьыныҵали иареи акыршыкәсатәи русура иалҵшәаны амузеи иоуит 3. 000 инареиҳаны аҭоурыхтә ҵакы змоу амаҵәаркәа.

1975 шыҟәсазы аҵарауаѳ иҭижьит ашәкәаы «Абаҟақәеи ахҵыс дуқәа ыздхәаалоу аҭыҧқәеи» зыхьҳу аекскурсиамѳапҭгаѳцәа рзы ицхыраагӘоу аметодикатә усумҵа. Уа инарҵауланы рызбахә арбоуп Аҧсны ахи-аҵыхәеи рҿы иуҧыло аҭоурыхтә ҵыҧқәеи аҭоурыхтә баҟақәеи. Ари аусумҵа атәыжьра рхахьы иргеит аныкәарақәеи аекскурсиақәеи Аҧсныҭан робласттә совет, аха атираж ҵыцны рнапәахы ианроу, аҧхьаѳ иахь инамгакаан ирыблит «аҧсуа ҭоурыхи акультуреи Қыртәыла иадҳәаламкәа» иахьыҟаитцәз иақәыҵбаны.

Иаҳҳысыз ашәашыҟәса ахынѳажәаҭәи ашыҟәсқәа инадыркны Т. Ғыцба далан аҧсуа милаҭ-хаҟәиратә қәҧара, «Аидгылара» апрезидиум далахәын, иара имѳапҭигоз анапаҵаѳрақәеи, рнапы зҵарыѳуаз атекстқәа рыѳреи, аҭоурыхтә фактқәа реизареи дрылахәын. Иара убас амитингқәа реиҿкааракәеи дара рҿы аҟәгылараҟәеи мѳапҭиган.

1978 шыҟәсазы Т. Ғыцба ақырҵәа имѳапҭыргоз ашовинисттә милаҭеилыхратә политика иаҿәагыланы ирѳыз ашәкәаы «Аҧсуа шәкәы» иманы Москваҟа дцеит. Уи дидикылеит КПСС Ацентр Комитет акәша аиҳабы ихаҭыпуаѳ Бровиков. Иара ашәкәы иацын Аҧсныҭан аҭоурыхтә баҟақәеи акультуратә усумҵақәеи Аҧсны иалгаи Картҟа, Москваҟа, Ленинградҟа, убас иҵҿгьы аҟалакьқәа рахь ирга, зырхынхәра аҵахуп хәа ирыҧхьӘоз рсиа.

Акыршыкәса Аҧсныҭан ашьхақәеи Нхыҵҭәан ашьхақәеи рхи-рҵыхәеи шьапила дырхысны иҭиҵаауан, насгьы еиуеиҧшым абиблиотекқәа: Москва, Ленинград, Ереван, Черкесск, Краснодар рахь дцаны архивтә материалқәа аус рыдиулон, Аҧсны ашьхатә ҵыҧхьҵқәа рыҵҵааразы. Иара иҧшааны, иагьтиҵаит 60 инареиҳаны аҭоурых-географиатә хсаалақәа, 70 инареиҳаны аҵарауаа рыҵҵааратә усумҵақәа, иара убас 150-ѳык рҟынӘа Аҧсны аҭыҧхьыҵқәа здыруа ашьханыкәаѳцәа, ашәарыцаѳцәа, ахьшьцәа дрыҿцәажәеит.

1990 шыҟәса алагамҭазы Т. Ғыцба дзышьтаз материалқәа еизганы, асистематизаҵа рзуны далгеит. Аха, рыцҳарас иқалаз, Аҧсны Аҿыныҵтәылатә еибашьра аан ақыртуа фашистцәа ҭоурых аҭыҵшәа зҳәоз зегьы рыцәгара иҳәҭз, ари аҵарауаѳгьы ихьысит. Инапылаѳырақәа зегьы еидкыланы ибжьарҳьн ақалақь Аҟәа аоккупациа азуны ианыҟаз аамҭазы. 1995 шыҟәса инаркны Т. Ғыцба деиҭазыхынҳәит инапылаѳыра аиҭашьақәырҵгылара. Акыр аҿьабаа адбаланы, 2002 шыҟәсазы иҭижьит ашәкәаы «Аҧсуаа рышьхахьыҵқәеи рышьхацамѳақәеи» зыхьҳу, 28 кьыҧхьбҭыц (450 даҟьа) аҿыгҳара аманы аҧсышәала. Ари аусумҵа дара аҳҳәаа бзиақәа аиуит акьыҧхь ақны, аҵцаарадырра знапы алаку зегьы рганахьала. Насгьы иқәыргылан Ғь.А. Зиҳариа ихьҳ зху Аҧсны Аҳәынҵҟарратә премиа аиуразы.

Т. Ғыцба амузеи ақны афондқәеи амаҵәаркәа раахәареи акомиссиа еиҳабыс даман, амузеи аҵарауаа реилазаара далахәын. Амузеи аҿы имѳапҭысуаз аусхкқәа зегьы ихы рылаирхәуан, ианаҵаху аамҭазы хадара риҭон, имѳақәитцон. Аҵьабаа ду ибахьан амузеи ақны аекскурсиамѳапҭгаѳцәа разыҟаҵараҿы. Ихы рылаирхәуан ажәахәқәа рылагьы, дықәгылон еиуеиҧшым аҵцаарадырратә конференциақәеи асессиақәеи рҿы. Иара убас еиуеиҧшым аекспедициақәа рҿы аҵьабаа ибахьан.

1970 шыҟәсазы В.И. Ленин ишәышыҟәсҟьтра иазкыз аиубилеи аан Т. Ғыцба ианашьан амедал «Хыҵ-ҵыла-ҧшала аусуразы».

2005 шыҟәсазы Таҷ Шьаабан-иҧа Аҧсны Рапҳьатәи Ахада В.Ґ. Арҳынба Иуспҭкала Аҧсны аҳәынҵҟарратә хсаала ашьақәырҵгылареи, арадакциа азуреи, насгьы Аҧсны аҭыҧхьыҵқәа ирызкны иҭиҵзыз ашәкәаи рзы ианашьан «Ахьҳа-Аҧша» аорден III аѳаҳара. 2011 шыҟәсазы аҵарауаѳ ихцан Аҧсны акультура ҿеаҧсазтәыз аусзуѳ ҳәа ахьҳ ҳаракы.

Ҳарада, аҵарауаѳ Т. Ғыцба аҧсуа ҵцаарадырра, аҧсуа культура уҳәа рус акны илагала, иҵьабаа иазкны иуҳәааша, иуѳыша дааразә ирацәоуп. Т. Ғыцба иусумҵақәа хәы змаҳам доуҳәтә ҵынхоуп. Аҵарауаѳнагра, акыр шыҟәса инеиҧынкыланы Аҧсуа ҳәынҵҟарратә музеи аус иазааиҧсаз Таҷ Шьаабан-иҧа иґәалашәара ҳаҵзаауеит наунагҳа.

А. ҨЬОПУА,
Аҧсуа ҳәынҵҟарратә музеи аиҳабы

Ахәышәтәырҵа аҵагылазаашьа ґәеиҵеит

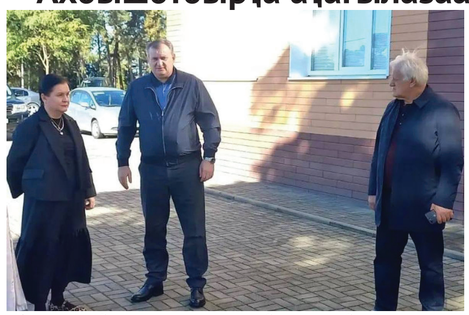

Аҧсны агаабзиарахьчара аминистр Едуард Быҵаба Ареспубликатә иҷыдоу апсихиатриатә хәышәтәырҵа аусура, ачымазцәа иахьыҟоу аҵыҧ аҵагылазаашьақәеи Ирина Ануа аминистр ачымазцәа хәшәыреи фатәи-жәтәи рыла иахәҭоу аиқәыршәара рымоуп ҳәа иалхәеит. Аха аҳәышәтәырҵа акыр аамҭа ҵуеит асанитартә ҳышьтра аганахьала ауадаѳрақәа амоуижьҭеи. Урҭ шьаҵәнкыла реиҵашьақәырҵгыларазы иазоужьуп 3 млн. 743 ныҳҟь мааҵ.

Ирина Ануа лажәақәа рыла, атрубақәа иахьрыцәцо иахҟьаны, уадақәак акыр аахә роуит.

Аусурақәа мѳапҭнагоит аҳәынҵҟарратә еилахәыра «Аҧснырҵгылара». Ҧшь-еихагылак рҿы аҳымѳангагақәа рыпсахраны иҟоуп, ҿеыкәабартқәа рҿы акафель шьҭарҵоит, асантехника зегьы рыпсахуеит, арлашагақәа дырҿыцуеит.

«Ҳара шьаҵәнкыла ари апроблема уахә ҳазыхнымхәуа иҳаҳҭароуп. Ачымазаѳцәеи аперсонали ирзыманшәалоу аҵагылазаашьақәа аҵахҵароуп. Аремонт уажәоуп ианалага, сара хаҵала уи амѳапҭсшьа щцо ґәасҭалоит», - иазґәеиҭеит Едуард Быҵаба.

Аамҭеи атәанчаѳцәеи

Руслан Аҵьба: «Аҧсны иаҵахуп атәанчаратә система ҷыц»

Иахьа Аҧсны атәанчаратә система зегиҧшроу, атәанчаратә реформа ҷыц ҿакыс иамоу, Урыстәылта аҿаҧхьа Аҧсны Атәанчаратә фонд ауал уҳәа дрылаҵәажәеит Аҧсныпресс иаитаз аинтервиу аҟны асоциалтә еиқәыршәареи адемографиатә политикеи рминистр Руслан Аҵьба.

– Изеиҧшроузеи иахьа Аҧсны атәанчаратә система? Шәҳәазрылацаажә уи абзиарақәа, агхақәа.

– Ҳазну аамҭазы ҧсатәи СССР аахыс иаанханы иҟоу Аҧсны аҳәынҵҟарратә ҭәанчаратә система ажәит, шьаҵанкыла аиҿьтәра аҵахуп. Атәанчаратә система аиҿьтәра социалла аҵакы амоуп, избанзар уи 50 ныҳҟьѳык рақара атәанчаѳцәа рыпсҭазааратә интересҟәа ирыхькьысуеит.

Аҧсны атәанчаѳцәа реиҳарацәҳак, урҭ 40 ныҳҟьѳык рақара ыҟоуп, атәанчахәы рызпырҭәоит аидгылатә закәанҵцара инақәыршәаны, хьыҵҳәала акәзар – 1990 ш. маи 15 азы СССР Азакәан ала. Уи иазыҧхьаґәанатоит аҧьатә тәанчахәқәа абасеиҧш иҟоу рыхкқәа: ажәрала (аҟәрала), аинвалидрала, иныкәызго рцәыҳрала, шаҟа шыҟәса аус руз ала. Иара убас иазпхьагәатоуп аҧьатә тәанчахәы аиура азин змам рзы асоциалтә тәанчахәқәа.

Иахьазы Аҧсны Атәанчаратә фонд ахь ахәҭалагалақәа ҟазцоит атәанчаѳцәеи рхыпхьәара аганахьала аҵагылазаашьа маншәалам. Аофициалла аус зуа атәы-Аминистрцәа Реилазаара акәҵарақәа рыла. Ҳара ҳҟны акәрала атәанчахәқәа зауа 34 ныҳҟьѳык рақара ыҟоуп, убаҭ рахьтә 6,5 ныҳҟьѳык инаҵцаны ирзыршәоит. Атәанчахәқәеи урҭ инаҵцаны ирзыршәауеи идыртәоит 3000 мааҵ рақара. Уахь иаҵанакуеит ахәаанырцәтәи аҳәынҵҟарратә атәанчахәқәеи егьырҭ социалла ирзыршәақәоуи змауа.

– Пеипш амоума 500 мааҵ зауа ртәанчахәы ашьҭыхра?

– Даәа ҳәынҵҟаррак атәанчахәы змауа ауаа, инаҵцаны рызшәарала аҵцыхәтәантәи шыкәсҟәак рыѳнуҵқала ироуа атәанчахәы ашәага-заґа иазхәрхәуан 2000-2500 мааҵ рҟынҳӘ, атәанчаѳцәа ркатегориақәа ирхьырҧшны. Зегьы тәанчахәы шьҭыцырц азы иалагалатәуп атәанчаратә система ҷыц.

– Ҵакыс иамоузеи Аҧсны иазґәаҵаны ирымоу атәанчаратә система ҷыц амѳапҭгара? Ишпашьақәгылои аҧсуа тәанчахәқәа?

–Аҧсни Урыстәылеи рзакәанҵцарақәа реиқәыршәара апрограмма апункт 29 анаґәалауаа 42 ныҳҟьѳык рақара ыҟоуп. Иара убас 50 ныҳҟьѳык атәанчаѳцәа ҳамоуп Аҧсны аҳәынҵстатистика Аусбарта адыррәтарақәа рыла. Ауаа ирәтоу атәанчахәқәа рызшәара залшәӘом аус зуа рхыпхьәаҵәеи атәанчахәы зауа рхыпхьәаҵәеи аҵас аиҧш ианыҟоу аамҭазы, избанзар Атәанчаѳратә фонд ахь инеиуа апҵапҭсатә хәҭалагалақәа – арн 10% ауалафахәы афонди аусзуѳы иуалафахәы иахьхруа процентки роуп.

– Атәанчаѳцәа шаҟаѳы ҳамада, иара убас акатегориақәа? Шаҟаѳы ироуада апсуа тәанчахәы маҵара?

–Атәанчахәқәа еиуеиҧшым ршәаґа-заґакәа зауа атәанчаѳцәа 50 ныҳҟьѳык рахьтә 39 категориа ҳамоуп ииаидкыланы. Атәанчаѳцәа ркатегориақәак ртәанчахәқәа ирыцҵаны ирзыршәоит. Иахьазы урҭ 12,5 ныҳҟьѳык инареиҳауп. Ыҵзбахә ҳамоу абарт акатегориақәа роуп: аҟәрала, шаҟа шыкәса аус руз ала, «Ҳәлартә», «Ҵеапсазтәыз» ҳәа ахәҭыртә хьҵы змоу ауаа, адгьыл аҵаҟа (ашәхтиорцәа) аус зуаз, I,II,III аґәыпҟәа ирыцаркуа аҧьа аинвалидцәа, иныкәызго дахьырцәыҵьзз азы атәанчахәы зауа ауаа, ҵынҳа дызмам аҿтымцәа, асоциалтә тәанчахәқәа зауа ауаа. Урҭ ртәанчахәқәа инарыцҵаны ирзыршәоит. Аха убарҭ апарақәагьы еиуеиҧшым, уи шьақәдыргылоит ра инамаданы, аус рыдааулеит атәанчаратә система ҷыц иазку азакәанпроекткәа. Урҭ ҵыцк ыҟоуп, убрахь инаҵцаны атәанчаратә ҭәанчаратә еиқәыршәаразы», «Хымпадатәи атәанчаратә ґпапса асистемаҿы хәҭа-хәҭала азнеиразы». Убарҭқәа ирыбзоураны ашьаѳыра иҵцуар ауеит аус зуа ауаапсыра рыхәҭак. Уи акыр ҳәа ишьҭнахуеит аґпапсатә хәҭалагалақәа рылхра.

Ҳара ҳеаазахшәоит атәанчахәы ашәага-заґа хыҟәкыла азеиҧш стажи, ауалафахәқәеи, Атәанчаратә фонди рахь ишәоу апґапсатә хәҭалагалақәеи рхьырҧшра. Ари зынҳәск система ҷыцуп, иахьазы атәылақәа жәпакы рҟны рхы иадырхәоит, ҳаамҭазтәи адҵаҟаҵарақәа ирыҟәшәоит.

Тәанчахәыла аиқәыршәара аганахьала аҳәынҵҟарратә политика хыҟәкы хадақәаны иамоуп:

Аҧсны Аконституциа иахьчауа тәанчахәыла ақәыршәаразы ауаапсыра рзинқәа рынҵәара; атәанчаратә система финансла аҭышәныртәалара; хымпадатәи атәанчаратә ґпапсеи абиуыҵет акныҭә ҵарала аиқәыршәареи рышьаҭала атәанчахәқәа иҭышәынтәаланы рышьҭыхразы ашәгылазаашьақәа рапҵара; тәанчахәыла аиқәыршәара анапхгаратара аиҿьтәрала атәанчаратә система ахырҳара ашьҭыхра.

Принцип хадақәаны иҟоуп:

(Алгаҭа 4-тәи ад.)

Руслан Аҧьба: «Аҧсны иаҭахуп атәанчаратә система ҷыц»

(Алгарта)

Аҳәынҵқарра аҟнытә тәанчахәыла аиқәыршәара дарбанзаалак азин имоуп иажәарала, иинвалидрала, дныкәызго диҷыӡыр аусура илымшо дҟалар, иара убас Аҧсны азакәанҵтара ишьақәнаргылауа даҽеа хтысҟәак раангыс; қьырала аус зуа дарбанзаалак хымпада атәанчаратә ҵгаҧса даҭанакуеит; убасала аҧгаҧса змоу дарбанзаалак аҷьатә тәанчахәы аиура азин имоуп; хымпадатәи атәанчаратә ҵгаҧса амалкәа рхы иадырҳәоит аҧгаҧса змоу тәанчахәыла реиқәыршәаразы, Аҧсны азакәанҵтара ишьақәнарагыло аҧҟаракәа рыла.

Аҧсны амҽхак, ауаапсыра рхыпхьаӡара, асоциал-економикатә ҭаҕылазаашьақәа ҳасаб рзуны, иаха иеиҿыуп ҳаамҭазы иарбоу тәанчахәыла аиқәыршәара аганахьала азакәанҵтаратә нҵақәа рхыпхьаӡара амыртбаара, атәанчахәы аиура азин ашьақәыргылара, уи ашәаҿа-зага арбара, насгыы ашәашьа ирымадоу азҵааракәа еидкылатәуп закәанҵтрақак аҟны. Уи анагҳара аганахьала иахьыҵӡуа иманшәалазароуп.

«Аҳәынҵқарраҿ тәанчахәыла аиқәыршәаразы» азакәанпроект аус адулоуп, Аҧсны Ахада Иусбартаҿы ишьтоуп, иҭеҭ аус адулара ҳаҭахуп. Убри азакәанпроект аус адулараан методикала аҵхыраара ҳнатеит Урыстәылатәи Афедерациа аҧьеи асоциалтә хьчареи Рминистрра. Уи иарманшәалоит атәанчахәқәа рышьақәыргылареи рызшәареи рызҵааракәа, иагьамҽханакуеит атәанчахәы зауа атәылауаа ркатегориақәа зегыы. Азакәан иаҵанакуеит дара ахьынхо аҵыц иахьмыршыкәа Аҧсны атәылауаа, аҳәааныр-ҵәтәи атәылауааи атәылауаҩра змам ауааи ракәзар – Аҧсны ииаиҧмырҟьаӡакәа инхозар.

Аҟәарала аҧьатә тәанчахәы аиура азин рымоуп: 60 шыкәса зхыҵыз ахаҵаа, 55 шыкәса зхыҵыз аҳәса, иаҭаху аҧгаҧсатә стаж рымазар. Аҧгаҧсатә стаж шьақәыргылахароуп хаҭалатәи ашәкәарбара адыррақәрақәа рышьаҭала.

1992-1993 шыкәсҟәа рзы Аҧсны ҳәлар Рцыныҵтәылатә еибашьра аинвалидцаа, иҭахаз рҭаацәарақәа, зыпсҭазаара иалҭыз аинвалидцаа рҭаацәарақәа, иара убас аибашьра ашьтахь аинвалидцәахаз рхыпхьаӡарахьтә атәанчаҩцаа ҟгыҵрт аҧгаҧсатә ҳәпакы Аҧсны азакәанҵтцарала ишьақәыргылоу атәанчахәқәа ргаага-загақәа рзеиқәырхахоит. Убри инаваргыланы ҷыдала социалла ихьчатәу ркатегориа иаҭанакуа раҳасабала иахьазы иҳәамоу льготала атәанчаратә зинкәа зегыы рымазаарауеит.

«Аҧсны Афырхаҭа» ҳәа ахьз змоу, Леон Иорден, «Аҩаымшаразы» амедал занашьоу, «Ҳәларта», «Ҽеаҧсазтәыс» ҳәа ахаҭыртә хыҵҳәа змоу, рыҽатәи мамзаргыы рсоциалтә тәанчахәтәеи рнаҩсангыы, иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азинкәа роуеит. Ҳаҧхьаҟа иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азин змоу атәылауаа ркатегориақәа ҳәрҭбаар алшоит.

Атәанчахәы ашәаҿа-загақәа шықәсык ахьтә знык аиндекса рзыҟаҵалатәуп ахәҩқа рышьҭыҵра ҳасаб азуны.

Аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа хаҭа-хаҭала ҳасаб рзымузақәа изалшәзом атәанчахәратә ҵгаҧса арҿиара. Абри аҩыза аҭаҕылазаашьа аныррга бзиа ҟаҵатәозароуп аҳәынҵқарратә тәанчаратә система абиуҽьет ашҟа, избанзар уи аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа ианаамҭоу, насгыы инхарҭаааны ршәара ашҟа аинтерескра шьҭнахуеит, иаргәгәоит абарт ахәҭалагалақәа зшәауа рлеишәа.

Хымпадатәи атәанчаратә ҵгаҧса асистема, иара убас хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа апхьа иамҿанакуеит официалла аус зуа атәылауаа зегыы, анаҩсан ҳара хыкәкыс иҳамоу убри ауп, хыпхьаӡара рацәаала ауааҧсра рымҿхакра, аус зуа зегыы ҿганахьала адыррҭарақәа рымазаара, избанзар хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа иалнаршоит аус зуа ауааҧсыра рхыпхьаӡара аганахьала атәанчаратә ҵгаҧса амалкәа рхы иадырҳәоит аҧгаҧса змоу тәанчахәыла реиқәыршәаразы, Аҧсны азакәанҵтара ишьақәнарагыло аҧҟаракәа рыла.

Аҧсны амҽхак, ауаапсыра рхыпхьаӡара, асоциал-економикатә ҭаҕылазаашьақәа ҳасаб рзуны, иаха иеиҿыуп ҳаамҭазы иарбоу тәанчахәыла аиқәыршәара аганахьала азакәанҵтцаратә нҵақәа рхыпхьаӡара амыртбаара, атәанчахәы аиура азин ашьақәыргылара, уи ашәаҿа-зага арбара, насгыы ашәашьа ирымадоу азҵааракәа еидкылатәуп закәанҵтцарак аҟны. Уи анагҳара аганахьала иахьыҵӡуа иманшәалазароуп.

«Аҳәынҵқарраҿ тәанчахәыла аиқәыршәаразы» азакәанпроект аус адулоуп, Аҧсны Ахада Иусбартаҿы ишьтоуп, иҭеҭ аус адулара ҳаҭахуп. Убри азакәанпроект аус адулараан методикала аҵхыраара ҳнатеит Урыстәылатәи Афедерациа аҧьеи асоциалтә хьчареи Рминистрра. Уи иарманшәалоит атәанчахәқәа рышьақәыргылареи рызшәареи рызҵааракәа, иагьамҽханакуеит атәанчахәы зауа атәылауаа ркатегориақәа зегыы. Азакәан иаҵанакуеит дара ахьынхо аҵыц иахьмыршыкәа Аҧсны атәылауаа, аҳәааныр-ҵәтәи атәылауааи атәылауаҩра змам ауааи ракәзар – Аҧсны ииаиҧмырҟьаӡакәа инхозар.

Аҟәарала аҧьатә тәанчахәы аиура азин рымоуп: 60 шыкәса зхыҵыз ахаҵаа, 55 шыкәса зхыҵыз аҳәса, иаҭаху аҧгаҧсатә стаж рымазар. Аҧгаҧсатә стаж шьақәыргылахароуп хаҭалатәи ашәкәарбара адыррақәрақәа рышьаҭала.

1992-1993 шыкәсҟәа рзы Аҧсны ҳәлар Рцыныҵтәылатә еибашьра аинвалидцаа, иҭахаз рҭаацәарақәа, зыпсҭазаара иалҭыз аинвалидцаа рҭаацәарақәа, иара убас аибашьра ашьтахь аинвалидцәахаз рхыпхьаӡарахьтә атәанчаҩцаа ҟгыҵрт аҧгаҧсатә ҳәпакы Аҧсны азакәанҵтцарала ишьақәыргылоу атәанчахәқәа ргаага-загақәа рзеиқәырхахоит. Убри инаваргыланы ҷыдала социалла ихьчатәу ркатегориа иаҭанакуа раҳасабала иахьазы иҳәамоу льготала атәанчаратә зинкәа зегыы рымазаарауеит.

«Аҧсны Афырхаҭа» ҳәа ахьз змоу, Леон Иорден, «Аҩаымшаразы» амедал занашьоу, «Ҳәларта», «Ҽеаҧсазтәыс» ҳәа ахаҭыртә хыҵҳәа змоу, рыҽатәи мамзаргыы рсоциалтә тәанчахәтәеи рнаҩсангыы, иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азинкәа роуеит. Ҳаҧхьаҟа иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азин змоу атәылауаа ркатегориақәа ҳәрҭбаар алшоит.

Атәанчахәы ашәаҿа-загақәа шықәсык ахьтә знык аиндексация рзыҟаҵалатәуп ахәҩқа рышьҭыҵра ҳасаб азуны.

Аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа хаҭа-хаҭала ҳасаб рзымузақәа изалшәзом атәанчахәратә ҵгаҧса арҿиара. Абри аҩыза аҭаҕылазаашьа аныррга бзиа ҟаҵатәозароуп аҳәынҵқарратә тәанчаратә система абиуҽьет ашҟа, избанзар уи аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа ианаамҭоу, насгыы инхарҭаааны ршәара ашҟа аинтерескра шьҭнахуеит, иаргәгәоит абарт ахәҭалагалақәа зшәауа рлеишәа.

Хымпадатәи атәанчаратә ҵгаҧса асистема, иара убас хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа апхьа иамҿанакуеит официалла аус зуа атәылауаа зегыы, анаҩсан ҳара хыкәкыс иҳамоу убри ауп, хыпхьаӡара рацәаала ауааҧсра рымҿхакра, аус зуа зегыы ҿганахьала адыррҭарақәа рымазаара, избанзар хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа иалнаршоит аус зуа ауааҧсыра рхыпхьаӡара аганахьала атәанчаратә ҵгаҧса амалкәа рхы иадырҳәоит аҧгаҧса змоу тәанчахәыла реиқәыршәаразы, Аҧсны азакәанҵтцара ишьақәнарагыло аҧҟаракәа рыла.

Аҧсны амҽхак, ауаапсыра рхыпхьаӡара, асоциал-економикатә ҭаҕылазаашьақәа ҳасаб рзуны, иаха иеиҿыуп ҳаамҭазы иарбоу тәанчахәыла аиқәыршәара аганахьала азакәанҵтцаратә нҵақәа рхыпхьаӡара амыртбаара, атәанчахәы аиура азин ашьақәыргылара, уи ашәаҿа-зага арбара, насгыы ашәашьа ирымадоу азҵааракәа еидкылатәуп закәанҵтцарак аҟны. Уи анагҳара аганахьала иахьыҵӡуа иманшәалазароуп.

«Аҳәынҵқарраҿ тәанчахәыла аиқәыршәаразы» азакәанпроект аус адулоуп, Аҧсны Ахада Иусбартаҿы ишьтоуп, иҭеҭ аус адулара ҳаҭахуп. Убри азакәанпроект аус адулараан методикала аҵхыраара ҳнатеит Урыстәылатәи Афедерациа аҧьеи асоциалтә хьчареи Рминистрра. Уи иарманшәалоит атәанчахәқәа рышьақәыргылареи рызшәареи рызҵааракәа, иагьамҽханакуеит атәанчахәы зауа атәылауаа ркатегориақәа зегыы. Азакәан иаҵанакуеит дара ахьынхо аҵыц иахьмыршыкәа Аҧсны атәылауаа, аҳәааныр-ҵәтәи атәылауаа, атәылауаҩра змам ауааи ракәзар – Аҧсны ииаиҧмырҟьаӡакәа инхозар.

Аҟәарала аҧьатә тәанчахәы аиура азин рымоуп: 60 шыкәса зхыҵыз ахаҵаа, 55 шыкәса зхыҵыз аҳәса, иаҭаху аҧгаҧсатә стаж рымазар. Аҧгаҧсатә стаж шьақәыргылахароуп хаҭалатәи ашәкәарбара адыррақәрақәа рышьаҭала.

1992-1993 шыкәсҟәа рзы Аҧсны ҳәлар Рцыныҵтәылатә еибашьра аинвалидцаа, иҭахаз рҭаацәарақәа, зыпсҭазаара иалҭыз аинвалидцаа рҭаацәарақәа, иара убас аибашьра ашьтахь аинвалидцәахаз рхыпхьаӡарахьтә атәанчаҩцаа ҟгыҵрт аҧгаҧсатә ҳәпакы Аҧсны азакәанҵтцарала ишьақәыргылоу атәанчахәқәа ргаага-загақәа рзеиқәырхахоит. Убри инаваргыланы ҷыдала социалла ихьчатәу ркатегориа иаҭанакуа раҳасабала иахьазы иҳәамоу льготала атәанчаратә зинкәа зегыы рымазаарауеит.

«Аҧсны Афырхаҭа» ҳәа ахьз змоу, Леон Иорден, «Аҩаымшаразы» амедал занашьоу, «Ҳәларта», «Ҽеаҧсазтәыс» ҳәа ахаҭыртә хыҵҳәа змоу, рыҽатәи мамзаргыы рсоциалтә тәанчахәтәеи рнаҩсангыы, иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азинкәа роуеит. Ҳаҧхьаҟа иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азин змоу атәылауаа ркатегориақәа ҳәрҭбаар алшоит.

Атәанчахәы ашәаҿа-загақәа шықәсык ахьтә знык аиндексация рзыҟаҵалатәуп ахәҩқа рышьҭыҵра ҳасаб азуны.

Аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа хаҭа-хаҭала ҳасаб рзымузақәа изалшәзом атәанчахәратә ҵгаҧса арҿиара. Абри аҩыза аҭаҕылазаашьа аныррга бзиа ҟаҵатәозароуп аҳәынҵқарратә тәанчаратә система абиуҽьет ашҟа, избанзар уи аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа ианаамҭоу, насгыы инхарҭаааны ршәара ашҟа аинтерескра шьҭнахуеит, иаргәгәоит абарт ахәҭалагалақәа зшәауа рлеишәа.

Хымпадатәи атәанчаратә ҵгаҧса асистема, иара убас хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа апхьа иамҿанакуеит официалла аус зуа атәылауаа зегыы, анаҩсан ҳара хыкәкыс иҳамоу убри ауп, хыпхьаӡара рацәаала ауааҧсра рымҿхакра, аус зуа зегыы ҿганахьала адыррҭарақәа рымазаара, избанзар хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа иалнаршоит аус зуа ауааҧсыра рхыпхьаӡара аганахьала атәанчаратә ҵгаҧса амалкәа рхы иадырҳәоит аҧгаҧса змоу тәанчахәыла реиқәыршәаразы, Аҧсны азакәанҵтцара ишьақәнарагыло аҧҟаракәа рыла.

– Аҧсуа тәанчаҿцаа ианбарыллшои абанктә хсаалагақәа рыла атәанчахәы ҿаҧхьа аиура?

–Ҳәарас иаҭахузеи, ари аҳәгры иҭахӡамызт, дазыпшӡамызт, аха ҳара апроблема ҭәҭаақәа ҳамоуп ауаҩы ипсҭазаара дшалҭцыз ашәкәы арбара аганахьала. Аҭынхацәа ианаамҭоу ашәкәы иҭаргалаӡом атәылауаа ипсҭазаара дшалҭцыз афакт. Абри инамаданы Урыстәылатәи атәанчахәқәа ираага-загақәа рзеиқәырхахоит. Убри инаваргыланы ҷыдала социалла ихьчатәу ркатегориа иаҭанакуа раҳасабала иахьазы иҳәамоу льготала атәанчаратә зинкәа зегыы рымазаарауеит.

«Аҧсны Афырхаҭа» ҳәа ахьз змоу, Леон Иорден, «Аҩаымшаразы» амедал занашьоу, «Ҳәларта», «Ҽеаҧсазтәыс» ҳәа ахаҭыртә хыҵҳәа змоу, рыҽатәи мамзаргыы рсоциалтә тәанчахәтәеи рнаҩсангыы, иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азинкәа роуеит. Ҳаҧхьаҟа иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азин змоу атәылауаа ркатегориақәа ҳәрҭбаар алшоит.

Атәанчахәы ашәаҿа-загақәа шықәсык ахьтә знык аиндексация рзыҟаҵалатәуп ахәҩқа рышьҭыҵра ҳасаб азуны.

Аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа хаҭа-хаҭала ҳасаб рзымузақәа изалшәзом атәанчахәратә ҵгаҧса арҿиара. Абри аҩыза аҭаҕылазаашьа аныррга бзиа ҟаҵатәозароуп аҳәынҵқарратә тәанчаратә система абиуҽьет ашҟа, избанзар уи аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа ианаамҭоу, насгыы инхарҭаааны ршәара ашҟа аинтерескра шьҭнахуеит, иаргәгәоит абарт ахәҭалагалақәа зшәауа рлеишәа.

Хымпадатәи атәанчаратә ҵгаҧса асистема, иара убас хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа апхьа иамҿанакуеит официалла аус зуа атәылауаа зегыы, анаҩсан ҳара хыкәкыс иҳамоу убри ауп, хыпхьаӡара рацәаала ауааҧсра рымҿхакра, аус зуа зегыы ҿганахьала адыррҭарақәа рымазаара, избанзар хаҭа-хаҭалатәи азнеишьа иалнаршоит аус зуа ауааҧсыра рхыпхьаӡара аганахьала атәанчаратә ҵгаҧса амалкәа рхы иадырҳәоит аҧгаҧса змоу тәанчахәыла реиқәыршәаразы, Аҧсны азакәанҵтцара ишьақәнарагыло аҧҟаракәа рыла.

Аҧсны амҽхак, ауаапсыра рхыпхьаӡара, асоциал-економикатә ҭаҕылазаашьақәа ҳасаб рзуны, иаха иеиҿыуп ҳаамҭазы иарбоу тәанчахәыла аиқәыршәара аганахьала азакәанҵтцаратә нҵақәа рхыпхьаӡара амыртбаара, атәанчахәы аиура азин ашьақәыргылара, уи ашәаҿа-зага арбара, насгыы ашәашьа ирымадоу азҵааракәа еидкылатәуп закәанҵтцарак аҟны. Уи анагҳара аганахьала иахьыҵӡуа иманшәалазароуп.

«Аҳәынҵқарраҿ тәанчахәыла аиқәыршәаразы» азакәанпроект аус адулоуп, Аҧсны Ахада Иусбартаҿы ишьтоуп, иҭеҭ аус адулара ҳаҭахуп. Убри азакәанпроект аус адулараан методикала аҵхыраара ҳнатеит Урыстәылатәи Афедерациа аҧьеи асоциалтә хьчареи Рминистрра. Уи иарманшәалоит атәанчахәқәа рышьақәыргылареи рызшәареи рызҵааракәа, иагьамҽханакуеит атәанчахәы зауа атәылауаа ркатегориақәа зегыы. Азакәан иаҵанакуеит дара ахьынхо аҵыц иахьмыршыкәа Аҧсны атәылауаа, аҳәааныр-ҵәтәи атәылауаа, атәылауаҩра змам ауааи ракәзар – Аҧсны ииаиҧмырҟьаӡакәа инхозар.

Аҟәарала аҧьатә тәанчахәы аиура азин рымоуп: 60 шыкәса зхыҵыз ахаҵаа, 55 шыкәса зхыҵыз аҳәса, иаҭаху аҧгаҧсатә стаж рымазар. Аҧгаҧсатә стаж шьақәыргылахароуп хаҭалатәи ашәкәарбара адыррақәрақәа рышьаҭала.

1992-1993 шыкәсҟәа рзы Аҧсны ҳәлар Рцыныҵтәылатә еибашьра аинвалидцаа, иҭахаз рҭаацәарақәа, зыпсҭазаара иалҭыз аинвалидцаа рҭаацәарақәа, иара убас аибашьра ашьтахь аинвалидцәахаз рхыпхьаӡарахьтә атәанчаҩцаа ҟгыҵрт аҧгаҧсатә ҳәпакы Аҧсны азакәанҵтцарала ишьақәыргылоу атәанчахәқәа ргаага-загақәа рзеиқәырхахоит. Убри инаваргыланы ҷыдала социалла ихьчатәу ркатегориа иаҭанакуа раҳасабала иахьазы иҳәамоу льготала атәанчаратә зинкәа зегыы рымазаарауеит.

«Аҧсны Афырхаҭа» ҳәа ахьз змоу, Леон Иорден, «Аҩаымшаразы» амедал занашьоу, «Ҳәларта», «Ҽеаҧсазтәыс» ҳәа ахаҭыртә хыҵҳәа змоу, рыҽатәи мамзаргыы рсоциалтә тәанчахәтәеи рнаҩсангыы, иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азинкәа роуеит. Ҳаҧхьаҟа иҟоу ахьхь материалла аиқәыршәара азин змоу атәылауаа ркатегориақәа ҳәрҭбаар алшоит.

Атәанчахәы ашәаҿа-загақәа шықәсык ахьтә знык аиндексация рзыҟаҵалатәуп ахәҩқа рышьҭыҵра ҳасаб азуны.

Аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа хаҭа-хаҭала ҳасаб рзымузақәа изалшәзом атәанчахәратә ҵгаҧса арҿиара. Абри аҩыза аҭаҕылазаашьа аныррга бзиа ҟаҵатәозароуп аҳәынҵқарратә тәанчаратә система абиуҽьет ашҟа, избанзар уи аҧгаҧсатә хаҭалагалақәа ианаамҭоу, насгыы инхарҭаааны ршәара

Д.И. Ґәлиа ихьз зху Аҳәынҵқарратә премиа ауразы иқәыргылоу аҩымҵақәа хрыхцәажәоит

Инна лажәа еихсыҩрада иааҩлоит!

Аҧсуа литература шаҟа доухала, ӧныцқала иҩәҽоу аҟара, убри аҟарагыы ихьчам, иуашәшәыроуп: уи ахьпӡша, анырра ҳаразкуа абжьыраҿаара, бжьык аногхалаҿ – иаразнак ианыԥшуеит, алахь еиқәнаҵоит, ашьара иқәнаҟьоит.

Убас иҟалеит аҭыхәтәантәи аамҭазы инеишьҭагыланы жәпаҩык ашәкәыҩыҩцаа рцара. Ҳҟазацәа, ҳҿахәхәҩаҩцаа ҳсахьаркыратә дунениаҿы досу иникылоз аҵыԥ, досу иҿаҳәхәаартә ааигәа-сигәа ҭыртәаашьа амамкәа иаанхоит. Убас иаҳныԥшуеит, ҳаитаанрҽәҽәоит макьана аҳәаатәы рацәаны измаз, ҳмилаҭтә поезиаҿы еиԥш, ҳауаажәларратә ԥсҭазаараҿгыы зажәа кыр ҧхылнадоз Инна Аҳәашҧха ҿгәыхәтәхыԥмзара.

Инна ԥсабарала, ҵәаҩала дпоетын, избанзар гәтыхала, хьаала, абжьаапҧнытаи ԥсҭазаарратә хабыхацрала деибаркын. Лара лнапы злакыз атемаҟәа шырацәаазсыԥ, урт рахьтә иаха ихатәран, иҵәуулан, аҩнытҟатәи адоуҳатә мчхара аман Аҧсадгьыл иазкыз, ҳажәлар рлахьыԥ, ҿхеиқәырхара, рԥеиԥш азхәыцра, урҭкәа сахьаркыра-ла ргәаагәара зныԥшуаз, изныҿуаз ахьырхарҭа. Уи ахьаа акәын ллирика аҧсы ахаҳцоз, уи ашьа-ада иҵаныҟәоз. Дарбан поетзаалакь иажәа аамҭа иакәҽнатыртә, быкыыбжьны ижәлар ирылаԥыртә дҟазҵо уи иҩнытҟатәи игәҽаныззааароуп, игәырҭҟәыл амчоуп. Ҷыдалагbesы убартҟәа зырҿиамҭа ианыԥшыз поетцааны иҳаман, иҳамоуп ҳара Дырмит Ґәлиа, Омар Беигааа, Самсон Ҷанба, Леонти Лабахәуа, Миха Лакрба, Алыкьса Лашәриа, Кырышьал Чачхалиа уҳәа ҳдоуҳатә ҧхьагылаҩцаа дуқәа.

Ґәыббарагь сымам, Инна Аҳәашҧха урт рхьԥша, рхылкьа-ҷылкьа, рԥрҿиаратә ґәатеира, реибаха-еибафара кырҳа ишылзааигәаз азыҳан. Сґәанала, иахьа адунеиаҿ апостмодернтә ҽырбарақәеи ахьаҳахьачарақәеи мчқ ҽырхыԥқәымҵарыла изызныкҳо аграждантә пафос ԥьбара анаҵамчха, ианаҟәыԥсаа апоезиа, уи ҳәтакахьала ибжаҿа-бжаҳамхар залшом.

Сара сызҽу ԥхаррак ҳзынмыжьзакәа, иараznак афархьымцеиԥш иааихәалаҵо аҳәеинраалақәа ракәзам. Зыӡбахә ԥсымоу зышьтыбжьныҳрагь ҿашьа-ра аҳәым, зыхшыҵтаакгыы баша-машам арҿиамҭақәа роуп. Сґәанала, убри ахшыҳи аԥаанхрреи реинныра иартцысз асинтетика еилатәах ауп ҳара аԥсуаа ҳсахьаркыратә дунениаҿы еибаркны изму ҳәынгыы-ҩангыы.

Инна Аҳәашҧха ллирика ахә ушьарцазын, аҭыхәтәантәи «Аҧсыраза» назлоу уи леизгаҟәа акакала инеихыԥгьхь, цкьа ынаргәыланԥшуа иҭыԥцаароуп. Убаскәануоп кырҳа уаназзаигәаахо апоет лсахьаркыратә ԥшаарақәа ралгоритм, уґәаҟьынҳа ианнеиуа лоунытә лкәыԥсыҳҳарақәеи, алирикатә хтыс иарҿиаз агәтацәажәарақәеи. Апоет еиуеиԥшым лырҿиаратә ґәалаҟазаарақәа ирымшынҵа-ҿыраҟәоушәоуп ишҳадаҳкыло, иаҳхәозар, абарт ажәеинраалақәа: "Мҩакы сыҟалан, сдырхынҳәит", "Цыра-цыра", "Дуneик ҵахоит, дуneик нхоит...", "Зегь ҳамҩасуеит нас ашьшьыхәа...", "Сыԥшы цыршәа сгаыцакны...", "Адгьыл сыҩхьон", "Сара сҭаы"... "Ігәыԥьаҿҳәаша..." "Саҳәышьҭа Нхыҵаа ртыԥҳацәа..."

Инна Аҳәашҧха ллирикатә дунеигаынкылашьаҿы ԥшшәахаҳцыдала аҿаалнакаауеит алирикатә ф̧ырԥҳәызбеи аԥсабареи реизыҟазааашьа, маҳа-аргама реиганыҿшьа. Арака апоет традициала аԥсуа поезиаҿы иалырдахьоу амҩахәасҭақәа днархыланы ашьтрақәлара лҿаалалыгзом. Ҽа лаԥшык иалаҩашьом ҳара ԥа Дырмит Ґәлиа, Омар Беигааа, Самсон Ҷанба, Леонти Лабахәуа, Миха Лакрба, Алыкьса Лашәриа, Кырышьал Чачхалиа уҳәа ҳдоуҳатә ҧхьагылаҩцаа дуқәа.

Ґәыббарагь сымам, Инна Аҳәашҧха урт рхьԥша, рхылкьа-ҷылкьа, рԥрҿиаратә ґәатеира, реибаха-еибафара кырҳа ишылзааигәаз азыҳан. Сґәанала, иахьа адунеиаҿ апостмодернтә ҽырбарақәеи ахьаҳахьачарақәеи мчқ ҽырхыԥқәымҵарыла изызныкҳо аграждантә пафос ԥьбара анаҵамчха, ианаҟәыԥсаа апоезиа, уи ҳәтакахьала ибжаҿа-бжаҳамхар залшом.

Сара сызҽу ԥхаррак ҳзынмыжьзакәа, иараznак афархьымцеиԥш иааихәалаҵо аҳәеинраалақәа ракәзам. Зыӡбахә аҿыргәылахалара ҳәзшьас ишьтырхуеит зыуаҩыбжара инҵысны, зышьқәсқәеи зхәыцрақәеи рхаҩзҳарахь зшьаҿа неихьзго арҿиаҩцаа аҳәыроы. Убасеиԥш иҟоу сахьаркыратә ԥшыхәрақәа-мазақәа рнубаалоит Инна Аҳәашҧха аҵыхәтәантәи ашьқәсқәа рзы иҵыцыз леизгаҟәа, иналкааны аизга «Аҧсыраза» иагәылоу алирикатә нҵамҭақәа:

***

Шахә имҵаьыжәҩа
сныцеикызшәа,
Бла хаак сыкәырша сҭахәхәан,
Жәҩан аҵқарае иаасыртызшәа,
Ет̧еа-ццышала сыхьз анҵан...

***

Амца сыцрасит, сыблырцаз–
сбылзом.
Мҩабжа сынҽаст санзымца-
сцаҳом,
Аҵых сынҵысны, ашара сахьзар,
Амра шәахәа-хаа
аԥрыцәкәа сызԥар,
Сышьҭахь идаыкәлаз
сыхьзаргыы ҟалап,
Сышьқәсқәа иртамҳаз
схьаагь сагап...

Инна Аҳәашҧха лпоезиеи, лыԥсҭазаареи, лґәынамҳаракәеи лґәыԥракәеи жәпаԥьара еиқәеырҧуеит. Арҩаш ахы ахьыцнахуа инаркны иазыԥцәоу амҩаianысаанҳа иахылыҩуа абжьы еицакра шакәым еиԥш лара лыԥсҭазааратә ианрыла лара ґәыԥсҭазааратә ґәатеиракәа рыбжьы. Аҧсуа милаҭтә идеиа аныхьчатәха – лара дҳаҵхәцо днарылагьлит "Аидгылара" аԥцәаҩцаа. Ґьаҟәашьаа реибашьцаа ргәы анышьҭыхтәха – «ҳаит, амарԥьаҟәа» зҳәоз рыжәҩахьыр днаҵагьлит, лажәа-еиԥхафырқәа афырхацаа рзын ихьаахъеыґаха. Инна лкьбаҩи лыԥхҳашеи здылԥцқәаз "Аҧсны Ґаԥшьы", "Амцабзи", ашәкәҭыжьырта "Алашареи", Д.Ґәлиа иҩны-музеии - зыда ԥсыҳәа ҳамам доуҳатә ҿаҳәҳәаагаҟәооуп. Ицап аамҭақәа. Апоет лажәа, лцәаҳәа ҵшыашьтәала ґәхьааганы иазыхынҳәыа аҿаргыы, аиҳабацәаагьы шьыкало лакҿакрада аґәра згоит.

Владимир ЗАНҬАРИА,
ААР академик

«Илбон ишиашам араҟа аиаша»

Инна Аҳәашба лпоезиа иаԥәнагоу ажәа аҳәара уадаҩуп, уи аҳәгры дилаҩашьаӡом, аԥхьанатә аахыс лхатә ҳәашьа мҧсахӡакәа, есымшаирагьы ҿыцрҭауло, ганрацәала ҿыцрҭбаауа дааиуан. Лсахьаркыратә ажәа агьама ахаан иухашҭом, избанзар лхатәра аҳәракыра аныԥшуеит лыԥҿиарагьы...ус адагьы, ишԥа нас?! Аҳәгьы изы иґәалсрамхааит, хә-жәашьқәсак инарыцны, ҳдоуҳа иауасхыԥуҳлитература ашта,цьоук реиԥш ҽырбашақәа акәымкәа,ґәылԥа-ԥсыла итахандеиуаз, акымкәа зфымҭақәа реизгақәа аԥхьаҩцаа ироухьоу, лдуneи лыԥсахааӡа, хәта-хәтала еимыцәтааны иршо аҳәынҵқарратә ԥремиа ауразы иахьыԥқәыргыламызі ҵьоушьартә иҟоуп, аиашазы. Апремиа иаԥсахәтоу, ирхханы иаагоу акәымкәа, абаҩхатәара иашацқьа иахылтцуа арҿиамҭакәеи урт рапҵацаҩцаеи рхыԥхьаӡара рацәаахо Ҳәзшаз икаитцалааит есымшаирагьы... аха, ҵабыргҵақьа ҳаилкаартәмы?!

Ирыцҳарахаз араҟа, аҭыхәтәантәи аамҭақәа рзы ҳәхдырра аасҵа ҳґәахәаара ԥыжәара ахьахцәаго иахьҟаны, досу ҳхатәы «Сара» мыцхәы иҳарахкцәалоит...Иахьҟоугьы мҷымзар акәхап, ҳәзы ибзиоу, аха азеиԥш азы иҵырбґагоу?!

Ачҳареи ахы ахәтыр абареи ҳажәлар рхәтаратә цәаҩа хадақәа ишреиуаз ҳхахмырштлар бзиан!!! Мамзар, ирацәам аамҭақәак рнаԥс, иибаз зеҭ зыԥшьаз апап ҳиеиԥшхар алшоит. Уи амилаҭтә хаҿра аиқьырхареи, аихаҳареи раасҵа, иареицакуазар акәхап...?!

Хәы-змам аҵабырг – здунеилкараҿы ихадараз, зегь ирҟаашьам АИАША ихарақҳаны, зыҷҟьарақәа цаььцаььуа катәаарагьы изыԥхьаӡоз, зґәаҵатәгьы убасҵаҟьа иҟаз, ԥсҭа шкәакәа Инна Аҳәашба лԥымҭақәа аҵыхәтәантәи реизга «Аҧсыраза» еиднакылоит лыԥсҭазааратә акыр шыҟаса раахыс дзыниоз еиуеиԥшым абзазаратә ҭагылазааашьақәеи ахҵыскәеи илызцәырыргоз аґәаҳәареи ахьааи зуасхырхаз ажәа еинраалақәа.

Ҳсахьаркыратә ажәа арҿиаҩцаа руаҳәк иажәақәа рыла иаҳхәозар, «илбон ишиашам араҟа аиаша», аха, ґәыԥҩык реиԥш ахныҟәгаразы уи ҳәанызраалоз дреиуамызт. Аиашамра ґәамырхәынгакәа, лхаҵа ишылхәаз еиԥш, «аԥсҭазааратә зымха ҳьаа» ахац дкылсны иагьыналыгҳеит луахҵа...

«Аҧсыраза» аԥхьатәи адаҟьақәа инадыркны автор лажәа сахьарк уатәнатәуеит. Уи еиднакыло ажәеинраалақәа ридеиақәа хәаа рымаҳам, урт аԥсадгьыл аԥеиԥш, алахьынҵа, ауаҩы иказаареи иҟамзаареи ацқьы, уха ԥсҭазааратә дац-ԥашьала ихәаакәҵоу, «инаҳаҳатәу» хшыҩцаккәоуп.

Араҟа ирыцқәзбоуп ауаатәыҩса реитцашьыцракәа, рчархәаарақәа, рыԥсымҭәрақәа уха иахьа шаха̄тс ҳәмоу зегьы. Иара убри алагьы аизга цәаҳәа хаданы иарәылсуеит ауаҩы ԥсыцқьала иԥсҭазааратә мҩа дшахьісша.

«Аҧсыраза» иахьыԥа, аԥхьаҩ ицаа дтазырҳьӡо апоезиатә шьҭыбжьы ҳарак, ажәа ԥшьала ала ауоу автор лиаша-ҵабырг,лґәыҷкаагажәа хашҭра зкәым ґәтыхажәоуп, ґәжәажәароуп. Цкьарыла зґәы-зыԥсы ҵәым ауаҩы ас еиԥш ажәа изаԥҵарым.

Инна Аҳәашба лыԥсҭазааратә мҩа еихьышьала «Аҧсыраза», «Са саԥсыуоуп» ҳәа ҳдырра-ла зхы иззаҳәо дарбаныззаалак дызлоу иҟьба-зыбақәа дрыланы, хадара злоу ашҟа ҳхьарҧшра, ҳамҩасшьа ашәаразы аанԥхьа-роуп ҳҳәар агха ҳахьыам ҵабыргны. Уи ҳмилаҭтә литература иамоу аҩаҳарақәа даҽеазныкгьы ишьақәнарԥәҩоит.

Ахра АНҨӦАБ,
алитератураҭцааҩы

Ахьз ҳарак зҽеаҧсазтәыз

Абазашҭа инхо Ҟарачы-ЧеркесстәиАреспублика зҽеаҧсазтәыз артист Хачуков Магомет Азамаҵ-иԥа диит ноиабр 4, 1953 шыкәсазы Ҟарачы-Черкесск аҟыҵа Псыж. Дхәыҷаахыс акәашарен ашаҳаҳареи дазҟазан, далахәын ашколтә ансамбль "Абазинка". Абжьаратә школ даналга ҿталоит Краснодартәи акультуратә институт. Институт ашьҭахь дхьынҳәуеит иҩныҟа, далагоит аусура балетмеистерс Ҟарачы

«Ҩ-ҳәынҵқаррак мшынк аҷықәан»

Амшын еиқәа жәларбжьаратәи амш азгәаҭара ахьӡала абҵарамза аҧхьатәи амшқәа рзы Шәача аԥалаԥ аҷы имԥаҧысит IX-тәи аурыс-аҧсуа хәыҵтәы екологиатә форум «Ҩ-ҳәынҵқаррак мшынк аҷықәан» - ҳәа хьӡыс измаз. Ари аусмԥаҧгатә еиҷыркааит аҳәырԥсарра «Абнатә ҧсаатә аӡаратә баҳча Имеретиатәи алаԥәыра», Шәачатәи амилаҭтә парк, Аҧснытәи ауаажәларратә екологиатә еиҷкаара «Аҧсабара», иара убас еицырдыруа аҧсшьарҭа «Ґәбаадәы» («Красная поляна»).

Афорум ахыԥакы хадаԥәа ируакуп Амшынеиԥәа ацԥьара иазку ашколхәыцԥәа рдырра аизырҳара, аҧсабара аиҵаҳара рылааӡара, есыҷенытәи ихырҳагоу аҧсабарахьчара аусԥәа ралагалара.

«Ари афорум акрызҵазкуа арккаратә усмԥаҧгатәԥәа ируакуп. Имԥаҧаҳгоит иара сынтәа жәынтәны. Афорум абзоурала еизҳауа аҷар ирымоуп аҭагылазаашьа рыхдыррԥҟны аҧсабара ацԥьаразтәи рдунеихәаҧшра еиҳа инарҵауланы анырра аԥҟаҵара, иара убас ақәгыларԥәа рхы ралархәра, ргәааанагарԥәа реимадара», - ҳәа азгәеиҭеит «Абнатә ҧсаатә аӡаратә баҳча» аиҳабы Даниил Помаров.

«Аекологиатә форум «Ҩ-ҳәынҵқаррак мшынк аҷықәан» есышыԥәса еиднакылоит хыԥхьаӡара рацәала Аҧсни Урыстәылеи рҷар. Хыԥәкы хадас иԥәгылоуп аекологцәа ԥәыԥшцәа рыҵҵаарадыррԥәеи, аҧсабара ахьчаразтәи рапҧшьгарԥәа адгылара рыҵареи, ақәыԥшцәа аҵарауаа ридеиаԥәа рыцеиԥыршартә еиҧш аҭагылазаашьа рзаԥҵара.

Аҧсшьарҭа «Ґәбаадәы» азы акраҵанакуеит ари еиҧш аусмԥаҧгатәԥәа адгылара ахьрырҵо. Зегь ҳзыҳәан хымԥадатәны исыԥхьаӡоит аекологиатә хәыцрԥәа рырҵаулара. Зеиҧшыҟам аҷыдарԥәа ируакуп ари еиҧш аиԥылара ахьымԥаҧысуа ахәыҵтәы еиҷкаарԥәеи ашколтә гәыԥԥәеи рыбжьара, Амшынеиԥәа аиԥәырхара иазку рдыррԥәа ахьеимардо», - иҳәеит аҧсшьарҭа «Ґәабаадәа» аҧсабарахьчареи аҧсшьарҭатыԥ арҷиареи рзы аиҳабы Лев Шагаров.

Афорум ахь ааԥхьара рыҵан Аҧсни Шәачеи Сириуси ашколԥәа рыԥҟнытә аҷар.Арҭ аҵараҵаратә хырхарҭԥәа рҳәаԥәа ирҭагӡаны аҵаԥцәа ыԥәгылеит рыҵҵааратә аекологиа атема иадҳәалоу усумҵԥәа рыла. Иара убас апрограмма иалан арккаратә ныԥҟәарԥәагьы.

«Шәачатәи амилаҭтә парк Амшынеиԥәа иалало аӡиасԥәа рыхьчара адагьы имԥаҧнагоит еиуеиҧшым арккаратә, аҵаратә усмԥаҧгатәԥәа аҭыҧантәи ауааҧсыреи ҧсшьара ҳәа акурорт иаҭааueи рзы. Ґәахәарыла иазґәаҭазар алшоит есышыԥәса зхы алазырхәуа рхыԥхьаӡареи, аусмԥаԥгатәԥәа ахаҭабзиареи, аҷар русумҵԥәа рыҵаулареи ахьеизҳауа», - азгәалҵеит Шәачатәи амилаҭтә парк аиҳабы ихаҭыҧуаԥ Полина Смирнова.

Афорум аусура ахыркәшамҵаз алахәылацәа иранашьан асертификатԥәеи, агәаларшәагатә ҳамҵԥәеи.

Аманда АНТАЛАА

Аҧьынҵьтәылатә еибашьра Ду аан иҵахаз аибашьԥы

Абҵарамза 8, 2023 шыԥәсазы Ґрым, Ленин ихьӡ зху араион аҷы имԥаҧысит алахьеиԥәҵаратә усмԥаҧгатә, уи 1941-1945 шыԥәсԥәа Аҧьынҵьтәылатә еибашьра Ду иалахәыз афырхаҵа, Аҧсны аҵеи Ризабеи Хьыбба иҧсыбаԥ иҧсадгьыл ахь адәыԥәҵара иазкын.

Аволонтиорцәа афырхаҵа данҵахаз ицыз ихатәы маҭәаԥәа иҧсыбаԥ ацны иҧсадгьыл ахь аашьҭра алдыршеит. Асолдаҭ иҧсыбаԥ аазгоз Новороссиск ақалаԥ аԥҟны иргьылеит Аҧсны аделегациа.

Уажәраанӡа ари асолдаҭ хабарда ибжьаӡыз рхыԥхьаӡарамҷы дыԥҟан.

Адырԥаҷены, абҵарамза 9 рзы Аԥҟәа аҧшаҳәаҷы «Идырым асолдаҭ» ибаԥҟа аҷаԥхьа имԥаҧысит Аҧьынҵьтәылатә еибашьра Ду аԥҟны иҵахаз Аҧсны аҵеицәа рыҧсыбаԥԥәеи, рхатәы маҭәаԥәеи зҵаз аҵоубыҵ кьаҷԥәа, рҵынхацәа рыҵара иазкыз алахьеиԥәҵаратә усмԥаҧгатә. Уи иалахәын: Аԥҟәатәи ирейиҳау арратә ҵараиурҵа акурсантцәа. Аҧсны Атәылахьчара аминистрра аоркестр, Аҳҵны-ҟалаԥ ахадара, агәыҳалалратә фонд «Россия-Абхазия», иара убасгьы афырхацәа рыуацәа, рҵынхацәа, ашкол арҵԥцәа, аҵԥцәа.

«Аԥҟәа араион Аԥада Ешыра ииз арԥҟаҧшьуаԥы Ризабеи Хьыбба Ґрымтәи афронт далахәын, Керч ахьчаразы илшоз зегь ҟаиҵон. Деибашьуан иара 138-тәи ахысратә дивизиаҷы. 1942 шыԥәсазы уи дызлаз адивизиа Керчтәи адгьылбжаха аԥҟны хаҵәнамырха аҕа иҷагылан. Анемец офицар ирапорт аҷы иахәоит иара убри Батальниа аԥыҵа мышкы хәлаанӡа агара шрылымшаз, аха артиллериа хьанҵа ахархәарала ахәылбыҷеха рнапаҷы аагара шрылдыршаз. Ари аҭыԥ аҷоуп дахьеибашьуаз Ризабеи» - еиҵеиҳәоит апроект «Ахьӡ архынҳәра» анапхгаԥы Григори Скворцов.

Иара убасгьы, иахьа уажәраанӡа хабарда ибжьаӡыз ҳәа ирыԥхьаӡоз х-ԥык аҧсуа еибашьцәа:Тарас Ҵәыцьба, Нури Ҵьапуа, Михаил Леиба рҵынхацәа ирыҵан арҭ аибашьцәа шҵахаз атәы зҳәо адокументԥәа.

Афырхацәа рҵаацәара рԥҟынтәи аӡәык-ԥыцьак ажәа рҳәеит. Ґабуп ҳәа рарҳәеит афырхацәа рыматәаԥәа ҧшааны рыҧсадгьыл ахь иахьдырхынҳәыз.

Ацеремониа хыркәшан абаԥҟа амҵан ашәҭ шьыҵәрԥәа рышьҭаҵарала.

Саида ҲАРАЗИА

Абҧьар-ҟазаҵәа рцәыргаԥәҵа

Аҧсуаа наҧьнатә аахыс рыԥсҭазаара иузаԥҟәымҭхо иадҳәалоуп абҧьар аныԥҟәгара. Машәыршәа иԥалаз акы акәым абҧьар-ҟазаҵәа рпрофессионалтә рҷиаратә еидгыла «Х-напы» аиҷкаарагьы.

Ҳажәлар рыԥсҭазаара, рҵоурых агәҭа иалагылоу, аԥҟазаҵәа иаԥырҵоит, ԥаӡара ҳаракыла рнапы иҵырхуеит аҧсуаа рабҧьар. Урҭ рахьтә ихадоу цәырган Аҧсны асахьаҭыхцәа Рцәыргаԥәҵатә зал аҷы.

Абҧьар-ҟазаҵәа реидгыла напхгаԥыс дамоуп Ґемыр Зиӡариа. Рапхьаӡа акәны абҧьар-ҟазаҵәа реидгыла аԥҵан март мза 2021 шыԥәсазы. Ахыԥәкы – абҧьар-азԥҟазара Аҧсны арҷиара ауп. Ацәыргаԥәҵа «Х-напы», аԥбтәи цәыргаԥәҵоуп. Ґемыр Зиӡариа иажәаԥәа рыла, ара иԥҟоу аусумҵԥәа зегьы аԥҵоуп шыԥәсык ахи-аҵыхәеи иҵагӡаны.

Аҭааԥцәа задҵуамызт напԥҟазарыла иаԥҵоу аҧсуа иабҧьар, ара иԥҟоуп аԥҟамаԥәа, араӡын иалху, еиуеиҧшым аҳәызбаԥәа, аихаԥәа. Аҭааԥцәа даара иазҷелымҳахеит,

Аҧсны зҷеаҧсазтәыз акультура аусзуԥы, асахьаҭыхԥы Баҭал Ҵьапуа иаԥитԥаз VI ашәышыԥәса иаҵанакуа аҧсилаа рԥәылӡыматәа. Иара аԥҵоуп 1977-1978 шыԥәсԥәа рзы, Ҵабал аԥыҵан имԥаҧгаз археологиатә ҧшаамҵԥәа рышьаҭала. Урҭ аԥшаарԥәа мԥаԥигеит аҵаруаԥ Иури Воронов. Усԥҟан ирымҧыхьашәаз аихалыхԥәа шьаҭас иԥаҵаны, Баҭал Ҵьапуа илшеит акәылӡыматәа ашьԥәыргылара. Асахьаҭыхԥы иажәаԥәа рыла, «иҧшааз ахәҵԥәа рахьтә зегь реиҳа аинтерес цәырнагеит даԥла еиласаз аихатәы԰ кәылӡыматәа, иара даҷакы еиҧшым. Уи аԥҵараан иԥҟаҵан 1367 даԥа, дара зегьы бырфын рахәыцла еидҳәалан. Ари акәылӡыматәа аԥҟаҵара иагеит шә-метрак рԥҟынӡа аԥҟаитан. Акәылӡы ахаҭеи акәылӡхылԥеи еизаку рыкапан ишьԥәнаргылоит 14,5 кьыла. Аибашьԥы иабҧьарматәа шьԥәгылоуп, аҳәаса, ахыци ахәымпалԥәеи, ахыцтреи, ахҷатреи рыла. Иара ишахәҵоу бҧьарла аиԥәыршәаразы ара иазхом аҳәызба, ацәыгаеиха (ԥ-ҷык змоу аҳәызба), насгьы аҧсԥәа ԥба.

Аибашьԥы иабҧьарматәа аилазааraҷы иԥҟоуп аромб иеиҧшу, аихатәы мҳасҵа змоу, аибашьԥы инапы зыхьчо аҧырага. Аҧырага ԥ-ҷыгҳарак амоуп, иара амҷы иалхуп (ал ҵла ахархәара амоуп) аганԥәа 60х 62см. иԥҟоуп. Аҧырага акьыԥшьԥәа асахҵан ала ихԥҟьоуп. Насгьы, амԥангареи, аныԥҟәгареи рзы аԥнуҵԥҟатәи ахәҵԥәа амаԥҟԥәа рыла еиԥәыршәоуп.

Иазгәаҭатәуп, ари абҧьар-ҟазаҵәа рцәыргаԥәҵа даара аинтерс кны иаҵааууз шырацәаз. Сара хаҵала срыхҵыгәлеит аԥбатәи амшазы хыԥхьаӡара рацәала аҷар. Урҭ иҵырҵаауан ахааназ ирымбацыз, аҵоурых ду згәыҵаҵәаху аҧсилаа ркәылӡыматәа.

Асеиҧш иԥҟоу ацәыргаԥәҵаԥәа шьаҭамырӡгоуп, ҵоурых ҷахәҳәагоуп абиԥарԥәа рзы.

Ацәыргаԥәҵаҷы иԥҟоу аусумҵԥәа рахьтә иаԥҵоу акомиссиа иалыркааз нагахоит настәи, иашьҭанеиуа ацәыргаԥәҵахьы.

Иахьазы абҧьар-ҟазаҵәа ирзеиԥьаҳшьоит акырӡа иҵаулоу рус аҷы аихьӡарԥәа.

Наира САБЕКИА

Русеицура аиҵакрԥәа аларгалоит

Шәача ақалаԥ аԥҟны Аҧсны иԥыдоу аҭагылазаашьԥәа рзы Аминистрреи Урыстәыла иԥыдоу аҭагылазаашьԥәа рзы Аминистрра Краснодартәи атәылаҷаҵә Аусбарҭа Хадеи рнапхгараҭара, аҭагылазаашьа ҷыдԥәа рԥыхреи, агәҷанызаара рыҵареи азҵаарԥәа рыла аҳәаа иаԥну аусеицуразы реилаҵәажәара мԥаԥысит, ҳәа адырра ҟанаҵоит Аҧсны иԥыдоу аҭагылазаашьԥәа рзы Аминистрра апрессматҵзура.

Аминистр Лев Кәыцниа, Очамчыра араион абылраҷаҵәыхьчаратә ҟәша аиҳабы Мурман Ҵачлиеи Аҧсны Иԥыдоу аҭагылазаашьԥәа рзы Аминистрра ахатәы шәарҭадара Аматҵзура аиҳабы Леон Гусеинови зеилазааraҷы иԥҟоу Аҧсны аделегациа дырԥылеит Урыстәылатәи Афедерациа иԥыдоу аҭагылазаашьԥәа рзы Аминистрра Краснодартәи атәылаҷаҵә Аусбарҭа хада анапхгаԥы ихаҭыԥуаԥ аамҵала инапынҵԥәа назыгӡо Виктор Бабенко. Урыстәылатәи Афедерациа иԥыдоу аҭагылазаашьԥәа рзы Аминистрра Краснодартәи атәылаҷаҵә Аусбарҭа хада анапхгаԥы аамҵала инапынҵԥәа назыгӡо Николаи Платонихин «ҳҷәапхьа иԥәгылоу адҵԥәа – ҳусеицура аҳәааԥәҵареи, аиԥәырхаԥцәа разыԥҟаҵараҷы ҳԥышәеимдареи, аҭагылазаашьа ҷыдԥәа рԥырԥҟәәареи рзы еицаҳзеиԥшу аҷазыԥҟаҵарԥәа рымԥаԥгареи роуп» ҳәа азгәеиҭеит.

Ахәҵԥәакахьала Лев Кәыцна, аԥ-тәылак русбарҭԥәа русеицура аамҵԥәа ишԥыршәахьоу, уи аҷиара атәылаԥәа рҵахрԥәа ишрыԥәшәо азгәеиҭеит. Аганԥәа иазгәаҭеит еицырзеиԥшу аҷазыԥҟаҵарԥәа рымԥаԥгара шхымԥадатәиу. Аусуратә гәыԥ аԥҵаразы аӡбамҵа рыдыркылеит, уи ԥымчыбжь иалагӡаны аусеицуразы аплан еиԥәнаршәоит.

Аилатәара анхырәшаха ашьҭахь, иԥыдоу аҭагылазаашьԥәа рминистр Лев Кәыцниа акризистә ҵагылазаашьԥәа рнапхгараҭара Ацентр Шәачатәи аҷега аусушьа гәеиҭеит, иара убас амцарцәараратә гәыԥԥәеи аиԥәырхаратә техникеи ахьыԥҟоу аҭыԥԥәа дырҵааит.

Амузыка аҳәааԥәа ҭбааup

Аҧснытәи амузыкант, аҷарпын арҳәаԥы Асхад Воуба, рапхьаӡа акәны ихы алаирхәит иуникалтәу ирейиҳаӡоу амузыкалтә проект «ВСЕОНИ».

2022 шыԥәсазы иаԥҵан Урыстәылазегьтәи аҷартә амилаҭтә интсрументԥәа роркестр «ВСЕОНИ». Ари «аоркестр-академиа» иалаху зегьы жәлар ринструментԥәа рҷы ихәмаруеит, уаԥа иуаҳар алшоит Аҧснытәи аҷарпын, манголиатәи морин хуур, аурыс балалаикеи амырзаԥҟани, башкириатәи кураи кыл-кубызи, карелиатәи кантеле, белорусстәи цимбала, ауаԥстәи амырзаԥҟан уҳәа иҵегь Амилаҭтә музыкатә рҳәагаԥәа.

Аоркестр иалахәуп 85-ԥык, урҭ амузыкатә ҵараиурҵԥәа роушьҭымҵаҵәеи рыстудентцәеи роуп. Апрокет Санкт-Петербургтәи аҳәынҵԥәрратә биуҧьеттә акультура аусбарҭа «Петербург-концерт» аапхьарала Аҧснытәи амузыкант Асхад Воуба Урыстәылаԥа ддәыԥәлеит. апроект алахәхаразы. Асхад Воуба адгылара иитеит О. Хәынцариа ихьӡ зху аҧсуа жәлар ринструментԥәа Рорекстр асахьаркыратә напхгаԥы Денис Арухаа. Хԥы рацәала инструмент рҳәаԥуп Асхад Воуба, иара Аҳәынҵԥәрратә культуратә ҵараиурҵа доушьҭымҵоуп. Аҵара иҵоит Нхыҵкавказтәи аҳәынҵԥәрратә институт аԥҟны. Апроект аҷы дыхәмаруеит аҷарпын.

Абҵарамза 4 рзы Москва ақалаԥ П.И. Чаиковски ихьӡ зху аконцерттә зал ду аҷы амузыкантцәа ахәаҧшцәа рԥҟазара ддырбеит анаԥс абҵарамза 9 рзы Санкт-Петербургктәи Академиатә филармониа азал ду аҷы Агала-концерт мԥаҧган.

Илана ҴАЧЛИА.

АПСНЫМЕДИА

Ареспубликатә ҳәынҵԥәрратә усҳәарҭа «Аҧснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

аҭел: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
аҭыӡҭыҧ: Аҧсны, Аԥҟәа аԥ, Ажәанба имԥа, 9

Аредактор хада
Ахра АНҚӘАБ

Агазеҭ адҵала иԥым астатиа ахә аредакциа иазшәаӡом. Агазеҭ ахә–20 мааҭк.